

Varför stannade jag:

En studie om våldsutsatta kvinnors
självbild och självkänsla

Why did I stay:

A study about abused women's self-
image and self-esteem

Examensarbete för kandidatexamen med
huvudområdet Socialpsykologi

Grundnivå 15 högskolepoäng

Vårtermin 2021

Student: Sharmeen Ahmed och Natalie Koutcho

Handledare: Zaira Jagudina

Examinator: Magnus Jansson

Deklarering

Härmed intygar vi, Sharmeen Ahmed och Natalie Koutcho, att vi gemensamt och utan otillbörlig hjälp har genomfört denna kandidatuppsats inom ramen för kurs SD521G under vårterminen 2021. Under arbetets gång har forskningsprocess och rapportskrivande delats upp likvärdigt mellan båda studenter.

Abstrakt

Våld i nära relationer är ett aktuellt och allvarligt problem som påverkar både offret och samhället negativt. Ofta utförs detta våld mot kvinnor, av män. Antalet samtal till Sveriges kvinnojourer har ökat och det anses finnas ett högt mörkertal som inte anmäler sin situation. Våldet kan vara av både psykologisk eller fysisk natur. Att leva i en destruktiv relation kan få drastiska följder för offrets psykologiska välbefinnande. Tidigare forskning visar på att utsatta kvinnor har svårt att ta sig ur den här typen av relation. Av denna anledning är området högst relevant att studera. I denna studie utfördes en kvalitativ undersökning där 10 kvinnor som har levt i en destruktiv relation intervjuades. Resultatet analyserades med tematisk analys. Syftet med studien var att undersöka hur utsatta kvinnor upplever att deras självbild och självkänsla har förändrats, utifrån den sociala kontext de levt i. För att analysera kvinnornas sociala kontext har teorier gällande makt och socialt stöd använts. Resultatet visade att kvinnorna hade fått en försämrad självbild och självkänsla under och efter förhållandet. Maktförhållandet i relationerna var asymmetriskt, vilket påverkade deras självbild och självkänsla. Det sociala stödet upplevdes vara viktigt för att återuppbygga självbilden och självkänslan.

Nyckelord: Våld i nära relationer, Självbild, Självkänsla, Socialt stöd, Intervjuer

Abstract

Violence in close relationships is a current and serious problem that affects both the victim and society negatively. This type of violence is often perpetrated by men against women. The number of calls to Sweden's women shelters has increased and there is also a supposed high number of women that doesn't report their situation. The violence can be of both psychological and physical nature. Living in a destructive relationship can have drastic consequences for the victim's psychological well-being. Previous research shows that battered women find it difficult to get out of their relationship. This is a very important topic to study for these very reasons. A qualitative research method was conducted in this study. 10 women who have lived in a destructive relationship were interviewed. The result was analyzed with a thematic analysis. The purpose of the study was to investigate battered women's experiences, in regards to how their self-image and self-esteem have changed. Theories regarding power and social support have also been used in order to analyze their social context. The results showed that the women experienced a negative self-image and self-esteem during and after the relationship. The power relationship was asymmetric, which also affected their self-image and self-esteem. Social support was perceived as important for rebuilding their self-image and self-esteem.

Keywords: Domestic Violence, Self-image, Self-esteem, Social support, Interviews

Innehållsförteckning

1.	Inledning	1
1.1.	Syfte och frågeställningar.....	2
1.2.	Disposition	2
2.	Teoretiska utgångspunkter	3
2.1.	Självbild och självkänsla.....	3
2.2.	Makt och påverkan.....	4
2.2.1.	Genus: strukturell-, relationell- och identitetsnivå.....	5
2.2.2.	Rollövertagande utifrån genusperspektiv	5
2.2.2.1.	Asymmetriskt rollövertagande: vem definierar situationen	6
2.3.	Socialt stöd.....	7
3.	Tidigare forskning.....	8
3.1.	Kvalitativa intervjustudier.....	8
3.2.	Kvantitativa studier	9
3.3.	Socialt stöd.....	9
3.4.	Normaliseringsprocessen	10
4.	Avgränsning.....	10
5.	Metod	11
5.1.	Metodval.....	11
5.2.	Respondenturval.....	12
5.3.	Empiriskt instrument.....	13
5.4.	Etiska överväganden	15
5.5.	Tillvägagångssätt.....	16
5.5.1.	Förstudie	16

5.6.	Kvalitetskriterier.....	17
5.7.	Transkriberingsprocessen.....	17
5.8.	Tematisk analys.....	18
6.	Resultat och Analys	19
6.1.	Kvinnornas självbild och självkänsla innan och efter relationen.....	19
6.1.1.	Självbild och självkänsla innan relationen.....	19
6.1.2.	Självbild och självkänsla efter relationen	20
6.2.	Kvinnornas känslor, upplevelse och hantering av våldet i relationen.....	21
6.2.1.	Självbild och självkänsla under relationen	22
6.2.2.	Rollövertagande	22
6.2.3.	Känslor, hopp och självskadebeteende	23
6.3.	Genus och makt.....	25
6.3.1.	Kvinnorollen och underordning.....	25
6.3.2.	Ideal tvåsamhet	27
6.4.	Kvinnornas upplevelse av socialt stöd	28
7.	Diskussion och slutsats	31
	Referenser	35

Bilaga A – Informationsbrev

Bilaga B – Samtyckesblankett

Bilaga C – Intervjuguide

1. Inledning

Våld i nära relationer är ett aktuellt och allvarligt problem som påverkar både individen och samhället negativt. Definitionen "våld i nära relationer" innefattar flera typer av relationer och olika varianter av våld. Vanligast förekommande är våld som uppstår i en relation mellan en kvinna och man. Brottsförebyggande rådet gjorde en sammanställning av alla rapporterade våldsfall i Sverige som visade på att 85 % utfördes av män mot kvinnor (NCK, 2020b). Antalet samtal till diverse kvinnojourer har också ökat de senaste åren. Enligt en enkätundersökning, utförd av Unizon (2020) på 124 av deras medlemsföreningar, så har antalet stödkontakter ökat med 30 % från 2017 till 2019.

Våldet är ofta en kombination av psykiska och fysiska upprepade handlingar, subtila eller grova. Socialstyrelsen definierar våld och utsatthet i nära relationer med följande begrepp: fysiskt, sexuellt, psykiskt, social utsatthet och materiell utsatthet (Socialstyrelsen, 2019). Socialstyrelsen (2006) uppskattade att kostnaden av mäns våld mot kvinnor i nära relationer uppgår till cirka tre miljarder kronor varje år; En annan uträkning uppskattar kostnaden till 19,2 miljarder kronor (Socialdepartementet, 2015). Kostnaderna avser exempelvis sjukvård och rättsliga kostnader. Andra svårräknade kostnader är bl.a. lägre produktivitet till följd av minskad arbetsförmåga. Detta och att få kvinnor anmäler, resulterar i att totalkostnaden är svår att uppskatta. Värt att uppmärksamma är den minskade livskvaliteten som följer den rädsla, sämre självkänsla och de psykiska problem som uppstår i dessa fall (NCK, 2020a). Att bli misshandlad av en partner är en kränkande och skamfylld upplevelse. Rädslan för våldseskalering, kontrollen, isolationen, anpassningen och hoppet till förändring kan försvåra lämnade processen för den utsatta kvinnan (Roks, u.å.).

Denna studie har, ur ett socialpsykologiskt perspektiv, fokuserat på att skapa en djupare förståelse gällande förändringen av kvinnans självbild under relationen. Studien har tagit hänsyn till hur den sociala kontexten också kan ha påverkat självbilden och självkänslan. Enligt tidigare forskning kan detta vara en bidragande faktor till att hon stannade. Socialpsykologiska processer som behandlats i relation till kvinnans sociala kontext är maktrelationen mellan kvinnan och mannen, samt hennes tillgång till eller avsaknad av sociala stöd. Informationen som resultatet av denna studie ger kan alstra värdefull kunskap till olika organisationer eller myndigheter som arbetar med kvinnofrågor.

1.1. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie var att skapa en djupare förståelse av hur en kvinna upplever att hennes självbild och självkänsla har förändrats under tiden hon levde kvar i en relation med en våldsam man. Studien fokuserar vidare på aspekterna makt och genus, samt tillgång till socialt stöd; Vilka relateras till förändringar i kvinnans självbild och självkänsla. Våld i olika former är en del av vardagen och socialt stöd tar olika skepnad eller saknas helt i kvinnans sociala kontext. Dessa kan påverka hur kvinnans självbild har förändrats under relationen och ansågs därav intressanta att utforska i relation till självbild och självkänsla.

För att införskaffa denna förståelse användes en kvalitativ metodansats för att undersöka problemet utifrån kvinnors tidigare upplevelser. De ovan beskrivna socialpsykologiska processerna är också den grund utifrån vilka studiens frågeställningar har formulerats. Med andra ord har en avgränsning gjorts gällande vilka socialpsykologiska aspekter som analyseras i relation till kvinnornas upplevelser.

Frågeställningarna som besvaras av denna studies syfte är följande:

1. Hur upplever kvinnan att hon var som person innan, under och efter tiden då hon levde tillsammans med en våldsam man?
2. Hur upplevde kvinnan att makt utövades inom hennes relation med mannen och påverkade hennes självbild och självkänsla som kvinna?
3. Hur upplevde kvinnan tillgång till eller avsaknad av socialt stöd under relationen och hur kan det relateras till förändringar i hennes självbild och självkänsla?

1.2. Disposition

Avsnitt 2 i denna rapport behandlar studien teoretiska utgångspunkter. Med andra ord de centrala teorier som har använts för att besvara på studiens syfte och forskningsfrågor. I avsnitt 3 redogörs det för tidigare forskning inom fältet, denna relateras även till denna studies utformning och syfte. I rapportens 4:e avsnitt så förklaras den avgränsning som har gjorts för att kunna genomföra studien i enlighet med dess syfte. Avgränsningen relateras även till tidigare forskning. Avsnitt 5 behandlar den metod som brukats för att kunna besvara på studiens forskningsfrågor. Här beskrivs metodvalet, urvalet, det empiriska instrumentet, tillvägagångssättet samt de kvalitetskriterier och etiska överväganden som brukats. Avsnitt 6 innehåller studiens resultat och den analys som genomförts. Här finns studiens empiriska resultat och de teman som den tematiska analysen resulterat i. I Avsnitt 7 finns en diskussion angående studiens resultat samt en slutsats av de fynd som gjorts. Det sker en koppling till

tidigare forskning och studiens svagheter och styrkor diskuteras. Avsnittet innehåller även förslag på framtida forskning.

2. Teoretiska utgångspunkter

2.1. Självbild och självkänsla

Waldemarson (2011, ss. 142-143) förklarar att jaget skapas via sociala interaktioner. En utvecklad jag identitet är den grund som krävs för att individen ska kunna reagera på andra personer och uppfatta reaktioner riktade mot sig själv. Jaget består av fem dimensioner: Jagets kärna, självbild, självkänsla, jagideal och mig-bild. Jagets kärna är den vi innerst inne är. Självbilden förklaras som den vi uppfattar eller tror vi är. Självkänslan handlar om hur vi värderar vår självbild. Jagideal innefattar självförtroende, hur vi ser på vårt jagideal i relation till våra förmågor, och självtillit, hur vi ser på jagidealet i relation till inre trygghet. Mig-bilden handlar om hur vi tror att andra uppfattar oss (Nilsson & Waldemarson, 2016, ss. 37-40; Waldemarson, 2011, ss. 143-145).

Alla dessa dimensioner av jaget aktiveras när vi möter andra människor. Personer uppfattar, upplever och handlar mot varandra utifrån vilka de är. Andra individer blir förebilder och spegelbilder. Deras sätt att hantera situationer kan prövas, tas efter eller avvisas. Andras reaktioner på individens beteende skapar en föreställning om hur personen uppfattas, om hen duger. Genom kommunikation utvecklas självbilden, identiteten och den sociala rollen. Reaktioner och bekräftelse är centralt för hur vi uppfattar oss själva i sociala sammanhang. Ignorering och förtryck hämmar istället den personliga och sociala utvecklingen (Waldemarson, 2011, ss. 144-146).

Tre olika typer av social bekräftelse påverkar vår självbild; Bekräftelse, förnekande och icke-bekräftelse. Med bekräftelse menas att personen i sig och dennes självbild bejakas. Vid förnekande uppfattas individens existens men inte dennes självbild och icke-bekräftelse innebär att ingen reaktion återges överhuvudtaget. Dessa typer av bekräftelse får olika konsekvenser för självbilden. I rollen som kvinna i en relation kan förnekelse innebära att självbilden försvagas och hur hon ser på sin roll. Icke-bekräftelse kan också i längden vara katastrofalt då det kan skaka hela personens existens (Waldemarson, 2011, ss. 147-148).

Självbild och självkänsla värderas högt av människor, de utgör en grund för kommunikationen. Det är utifrån dessa som relationer till andra utvecklas eller försämras. Dålig självkänsla kopplas till en negativ självbild då den negativa synen på sig själv bekräftas. Det bidrar också

till misstänksamhet mot andra och hindrar våra förändringsmöjligheter (Waldemarson, 2011, s. 132). Att ha en låg självkänsla är ofta ett tema som lyfts upp bland kvinnor som är utsatta för misshandel (Rhodes & McKenzie, 1998). Den sociala kontexten som misshandlade kvinnor lever i innebär oftast att självbilden påverkas negativt och i förlängningen kan detta vara en bidragande faktor till att hon väljer att stanna. Av dessa anledningar ansågs det vara högst intressant att fördjupa sig i hur kvinnornas självbild förändrats under tiden de levde i en destruktiv relation.

En annan teori beträffande social interaktion som möjligen kan ha en påverkan på en individs självbild är rollövertagande, i detta fall en asymmetrisk sådan. Rollövertagande innebär en persons förmåga att se sig utifrån andras perspektiv (Mead, 1976). Rollövertagande, asymmetriskt rollövertagande, samt den symboliska interaktionismens syn på "Jaget" beskrivs mer specifikt i ett senare avsnitt i detta kapitel. Teorin går förenklat ut på att förklara som att vi speglar oss via andra människors uppfattningar utav oss. Med andra ord påstår Mead (1976) att självbilden är en social konstruktion, formad av samspel med andra. Huruvida kvinnorna i denna studie har påverkats vad det gäller självbild och självkänsla, utifrån de rollövertaganden som de möjligtvis gjort i relationen, ansågs därav intressant att utforska. Det går att hypotisera kring att kvinnor vars partner avspeglar en negativ bild om dem också anammar detta som sin självbild eller skapar en negativ självkänsla.

2.2. Makt och påverkan

Begreppet makt tolkas, inom socialpsykologin, som någonting vilket uppstår i en relation genom sociala interaktioner. Michael Foucault har skapat en inflytelserik skildring av begreppet makt. Enligt hans maktmodell så verkar makten på alla nivåer i social interaktion. Makt existerar i alla sociala relationer, det är inte bara något som utövas av t.ex. institutioner (Giddens & Sutton, 2014, s. 76). En individ kan ha, få, ta eller ge makt. Makt kan också användas i positiva eller negativa syften för egen eller andras del (Nilsson, 2015, s. 96). Våld är en form av maktutövning och kan användas i kontrollerande eller förminskande syfte. Våldet kan också påverka offrets självkänsla (Nilsson, 2018, ss. 122-126). Kontrollerande maktutövningar kan exempelvis vara hot för att få en individ att ändra på ett beteende. Tvångsmakt är en typ av makt där individen tvingar någon till underordning via fysiskt våld och manipulering (Angelöw, Jonsson & Stier, 2015, ss. 173-174).

2.2.1. Genus: strukturell-, relationell- och identitetsnivå

Relaterat till begreppet makt och påverkan är genus. I detta avsnitt används Risman (2004) och Hirdmans (1988) teorier för att förklara genus utifrån ett socialpsykologiskt perspektiv. Deras genusteorier används för att förklara ojämlikheter mellan könen, hur en under- och överordning av kvinnor och män upprätthålls. I detta perspektiv är det viktigt att beakta hur strukturen formar individens val, sociala interaktion; Samt hur mänskliga handlingar skapar, upprätthåller och förändrar nuvarande struktur.

Risman (2004) har i sin teori, om kön som social struktur, belyst tre nivåer där det finns olika möjligheter och begränsningar som baseras på hur kön socialt konstrueras och iscensätts. Individnivån handlar om utvecklandet av "köns-själv" och här ser vi t.ex. sociala processer som internalisering och socialisering. Den andra nivån handlar om kulturella förväntningar i interaktioner. Män och kvinnor möter nämligen olika kulturella förväntningar, även om de har identiska strukturella positioner. Den tredje nivån är den institutionella och här återfinns tydliga regleringar gällande hur resurser distribueras mellan könen.

Hirdman (1988, 2003) har utvecklat en liknande teori om ett genussystem. Hon förklarar att genussystemet har två grundläggande logiker; Isärhållning av könen och att etablera det manliga som norm. Hirdman förklarar att det finns genuskontrakt mellan könen som ofta ämnar till att definierar det motsatta könet. Kontrakten finns på en abstrakt kulturell nivå, t.ex. hur en relation mellan en man och kvinna bör vara. På en social integrationsnivå, t.ex. institutioner och arbetsdelning mellan kön. På en individnivå, att t.ex. höra att en kvinna inte ska göra si eller så. Kontrakten operationaliserar själva genussystemet; Alltså den process som skapar segregering och hierarkisering. Kontrakten är ömsesidiga föreställningar, en förhandling där könen olika handlingsmönster bestäms. Här menar Hirdman (1988, 2003) att kvinnor är mer begränsade och via genussystemet blir den underordnade.

2.2.2. Rollövertagande utifrån genusperspektiv

Meads (1976, s. 19) förklarar rollövertagande som en förmåga, kopplad till utvecklingen av jaget via socialisation. Jaget delas upp i två aspekter: "Me" och "I". "Me" är självet livshistoria och innefattar summan av det som personen tror andra uppfattar och tolkar självet. Med andra menas "signifikanta andra" och "generaliserade andra". Det förstnämnda innebär närstående som t.ex. familj. Det sistnämnda är en definition av en internalisering hos individen, bestående av samhällets normer och regelsystem. "I" är den del av självet som agerar utifrån rollövertaganden som återfinns i dennes "Me" (Holmberg, 1993, ss. 39-42). Utvecklingen av

jaget består av två stadier, lekstadiet och spelstadiet. Socialisationen som innefattar dessa stadier börjar i tidig ålder. Lekstadiet går tydligt att skåda när ett barn intar en annan persons roller, som exempelvis mamma. I detta stadie kan barnet ta in många roller men endast en åt gången. I stadiet saknas en medvetenhet om hur olika roller relaterar till andra roller. Efter lekstadiet följer spelstadiet. I detta stadie skapas en medvetenhet om de olika rollerna, hur de relaterar och organiseras i förhållande till varandra. Detta krävs för att kunna spela sin egen roll på ett framgångsrikt sätt (Mead, 1976, s. 19). Utvecklandet av jaget fortsätter resten av livet, i en ständig process bestående av möten och interaktioner med andra.

Sammanfattningsvis går det konkludera att rollövertagande är en förmåga att kunna se sig själv genom andras ögon. När ett möte sker så agerar personen till viss del utifrån det som antas förväntas av den andra. Detta för att undvika oförutsägarheter och konflikter. Denna förmåga ligger också till grund för känslolivet, hur individen vill bli sedd. Detta kan vara att individen exempelvis vill skapa en känsla av stolthet eller undvika känslor av skam (Johansson & Lalander, 2018, s. 27).

2.2.2.1. Asymmetriskt rollövertagande: vem definierar situationen

Feministisk kritik har riktats mot rollövertagandets ursprungliga innebörd. Holmberg (1993) har belyst denna och formulerat teorin asymmetriskt rollövertagande; Vilken innehåller ett maktperspektiv om under- och överordning, relaterbart till tidigare kapitel om genus. Den första kritiken riktas mot konceptet om den "generaliserade andre" och avsaknaden av "kvinnoförtrycket"; Vilket anses vara ett problematiskt förhållningssätt då den är enhetlig i sin beskrivning, vilket resulterar i den som "problemfri". Kritiken anmärker att den "generaliserade andre" inte byggs upp utav likartade regler och normer för alla. När en kvinna möter den "generaliserade andre" så finns det också föreställningar och uppfattningar kring kvinnor som härrör från ett patriarkalt samhälle (Holmberg, 1993, s. 52-54). Hon påverkas av ett samhälle där hon objektifieras och förklaras som avvikande från manliga normer. Genom att betrakta rollövertagande via detta synsätt förklarar Holmberg (1993, ss. 52-54) att det skapas en förståelse för hur kvinnan själv assisterar till upprätthållandet av hennes underordning.

Den andra kritiken handlar om makt och rollövertagande, att maktskillnader mellan individerna som interagerar inte betonas. Holmberg förespråkar att se makt ur ett interaktionistiskt perspektiv och förenar därav makt med rollövertagande. Individen med makt kan påtvinga sin definition av situationen och styra interaktionen, utan krav på hänsyn till övriga inblandade. Underordnade behöver vara känsliga inför dominanta och forma sitt handlande.

Rollövertagandet blir då asymmetrisk då överordnad inte måste göra rollövertaganden i samma utsträckning (Holmberg, 1993, s. 54-55).

Det asymmetriska rollövertagandet förklarar makt-obalans i parrelationer. Situationen upprätthålls av den överordnade då den underordnade måste identifiera sig med denna. Överordnad får tolkningsföreträde och i konflikter tillåts personen också definiera situationen. Då en kvinna ser sig själv utifrån mannens tolkning av hennes självbild, kan hon överta hans åsikter och värderingar som sina egna. Könroller och genus som samhällelig struktur, skapar förväntningar på en kvinna som empatiskt, förstående och omsorgsfull. Denna bild bidrar till att hon oftast gör rollövertagandet i en relation. Holmberg lyfter också fram betydelsen av den "signifikanta andra" i jämförelse med den "generaliserade andra". Hon förklarar att de är förknippade men att den "signifikanta andra" har en större påverkan på maktasymmetrin, speciellt när par-relationer studeras (Holmberg, 1993, ss. 56-57, 73, 76).

2.3. Socialt stöd

Tardy (1985) använder sig av fem olika aspekter för att beskriva socialt stöd; Riktning, disposition, beskrivning/utvärdering, innehåll och nätverk. Riktning handlar om att socialt stöd både ges och fås. Disposition handlar om att studera tillgängligheten, kvantiteten eller kvaliteten av individens sociala stöd, eller utnyttjandet av sociala resurser. Beskrivning/utvärdering innebär att försöka förklara eller utvärdera det sociala stödet. Innehållsaspekten förklarar att socialt stöd varierar från situation till situation. Tardy (1985) använder sig utav fyra typer av socialt stöd i sin innehållsaspekt nämligen: emotionellt stöd, instrumentellt stöd, informativt stöd och värderande stöd. Emotionellt stöd kan hänvisas till empati, förtroende och kärlek. Instrumentellt stöd innebär att exempelvis dela med sig av resurser, tid eller kunskap. Informativt stöd innebär att ge råd och information. Värderande stöd innefattar feedback, att t.ex. berätta att någon gör ett bra jobb. Den femte aspekten, nätverk, handlar om de olika personer som gör socialt stöd tillgängligt hos individen. Det kan vara t.ex. familj, kollegor eller professionella.

Cohen och Wills (1985) använder sig utav samma stödtyper som Tardy (1985). De förklarar att självkänslan förbättras när personen värderas utifrån sitt eget värde och erfarenheter, och accepteras oavsett eventuella svårigheter eller personliga brister. Denna typ av stöd kan motverka hot mot självkänslan under stressfulla situationer som exempelvis interpersonella problem med sin partner. Andra har också hittat en relation mellan socialt stöd och självkänsla, definierad som en positiv eller negativ värdering av självet. Socialt godkännande och aktning

från andra ökar och upprätthåller självkänsla (McNicholas, 2002). Av dessa skäl är det intressant att belysa socialt stöd i denna studie. Detta för att se ifall stödet påverkade kvinnans situation och utifall det går att relatera till förändringen av hennes självbild och självkänsla.

3. Tidigare forskning

Inom området våld i nära relationer har det gjorts forskning som fokuserar på varför en kvinna stannar och vad som får henne att lämna, utifrån olika teorier och koncept. Det är ett komplext problem med många infallsvinklar och förklaringar. Denna studie skiljer sig från övriga kvalitativa studier som presenteras i detta kapitel, då den fokuserar på hur kvinnans självbild har förändrats i den specifika sociala kontext hon befinner sig i. En kontext där även maktrelationer och socialt stöd belyses i relation till självbild och självkänsla.

Rhodes och McKenzie (1998) erhöll, i sin analys av en mängd tidigare forskning, fem framträdande faktorer. Dessa faktorer påverkar sannolikheten att kvinnan lämnar eller stannar kvar i en våldsamt relation. Faktorerna var: frekvens och våldets allvarlighetsgrad, demografiska variabler, personlighet och psykopatologi, kognitiva- och beteendefaktorer, miljö-influenser och resurser. Författarna belyser att området är relativt nytt och att ingen enskild teori kan förklara kvinnans tendenser till att stanna kvar eller lämna.

I följande underavsnitt presenteras andra kvalitativa intervjustudier inom området. Även ett antal kvantitativa studier samt tidigare forskning inom socialt stöd presenteras. Tidigare forskning som resulterat i normaliseringsprocessen belyses även.

3.1. Kvalitativa intervjustudier

Enander och Holmberg (2008) använder sig av intervjuer i sin studie och fokuserar på emotionella hinder för att förklara en misshandlad kvinnas process inför lämnandet. Deras resultat förklarar traumatiska band som en svårighet och att vändpunkten sker sent i processen. De diskuterar anpassning och motstånd som en typ av meta-anpassning i sitt resultat. Estrellado & Loh (2014) utförde även de intervjuer för att undersöka vilka faktorer som leder till att en kvinna stannar eller lämnar. Deras innehållsanalys avslöjade att det fanns en koppling till personlighetsdrag, avsaknad av socialt stöd, barn, förhållandets längd och sociokulturella faktorer; Vad det gäller beslut till uppbrott. Gharaibeh och Oweis (2009) intervjuade jordanska kvinnor och deras innehållsanalys påvisar fem huvudanledningar till att hon stannar: ärvd social bakgrund, finansiellt beroende, avsaknad av stöd från familj, barn och sociala konsekvenser vid skilsmässa.

3.2. Kvantitativa studier

Edwards, Gidycz och Murphy (2010) utförde en enkätundersökning med en investeringsmodell som grund. I deras deskriptiva analys fann de bl.a. att en större investering, tillfredsställelse och sämre alternativ kunde förutspå större åtagande till en våldsam relation. Lerner och Kennedy (2000) utförde en tvärsnittsstudie på fem olika grupper av misshandlade kvinnor. Grupperna var baserade på ifall de var kvar i förhållandet eller om de hade lämnat och i så fall hur lång tid som passerat från uppbrottet. I deras resultat fann de att kvinnorna som nyss tagit sig ur eller är kvar i ett våldsam förhållande skiljer sig mest från de övriga grupperna. Detta vad det gäller variablerna: Trauma symptom, coping och självförmågan att lämna.

Forte et al. (1996) använde Franks socialpsykologiska modell gällande förtryckande situationer och asymmetriskt rollövertagande. Modellen antyder att en viss kombination av situationsbetingade tryck och ojämlikheter i relationen gör kvinnan mer sårbar för oroande känslor och dåligt självförtroende. En annan synvinkel än teorin angående asymmetriskt rollövertagande, av Holmberg (1993), som tillämpas i denna studie. Forte et al. (1996) konkluderade att misshandlade kvinnors sociala situationer förenades med mer förtryck och karaktäriserades bl.a. social isolering, och ekonomiskt beroende.

3.3. Socialt stöd

Att en kvinna har tillgång till socialt stöd, privat eller professionellt, kan vara av stor betydelse för att lyckas ta sig ur en våldsam relation. Avsaknad av detta kan därav vara en faktor till att en kvinna stannar kvar. Forskning har visat på att de flesta kvinnor först väljer att söka hjälp i sin privata cirkel. Att få hjälp från bekanta är viktigt för många kvinnor. Att göra valet att söka hjälp beror på hur hon själv ser problemet, olika individuella, interpersonella och sociokulturella faktorer (Ekström, 2014). Rhodes och Mckenzie (1998) lyfter fram en studie där 185 kvinnor deltog, vilka själva identifierat sig som offer för misshandel. Majoriteten (96 %) av deltagarna som lämnat förhållanden hade diskuterat misshandeln med en privat eller en professionell person. Av dessa förklarade 23 % av kvinnorna att en vän var det mest hjälpsamma. Författarna visar också exempel på studier vilka visar på att socialt stöd inte alltid leder till ett uppbrott av relationen. Familjeråd kan t.ex. leda till att kontakten blir närmare med partnern. Socialt stöd kan förbättra välmående men behöver inte relatera till om relationen avslutas eller inte. Prosman, Wong och Lagro-Janssen (2014) letade efter anledningar till varför kvinnor inte söker professionell hjälp. I deras undersökning intervjuades 14 kvinnor. Deras resultat visade på att detta beror på omedvetenhet om våldets negativa konsekvenser och det

psykiska samt fysiska välmåendet hos sig själva eller sina barn. Kvinnorna uppgav också att informellt socialt stöd var riktigt i förändringsprocessen.

3.4. Normaliseringsprocessen

Eva Lundgren har i sin forskning om misshandlade kvinnor utvecklat teorin om normaliseringsprocessen; En anledning till att kvinnor stannar. Normaliseringsprocessen handlar om att kvinnan anpassar sig till det våldsamma förhållandet; Gränsen på vad som är normalt tänjs. Hon förenas med mannens värderingar och att hon är orsaken till hans beteende. Mannen suddar ut gränserna genom att våldsamt markera hur hon bör vara, isolerar henne från omvärlden och växlar mellan värme och våld. Isolationen gör det svårt för kvinnan att skapa en motbild av situationen och känslöväxlingar skapar ett känslomässigt beroende då våldet reduceras till undantag (Sinisalo & Hällen, 2018, ss. 29-31).

4. Avgränsning

Av tidigare studier går det bedöma att en hel del forskning har genomförts inom området våld i nära relationer, där en man och kvinna lever tillsammans. Forskare har undersökt hur det destruktiva förhållandet påverkar kvinnorna på olika sätt. Studier har också genomförts där forskaren, från olika perspektiv, analyserat varför en kvinna väljer att stanna eller lämna en våldsam relation.

I denna studie avgränsades undersökningen till att införskaffa en djupare förståelse för hur kvinnans självbild och självkänsla påverkas av den sociala kontext hon lever i. I hennes sociala kontext lyftes även en interaktionistisk syn på makt och det sociala stödets eventuella påverkan in på kvinnans självbild och självkänsla. Detta är också vad som urskiljer denna studie från tidigare arbete inom området. På grund av studiens kvalitativa natur och det relativt låga deltagarantalet så kan studiens resultat inte användas i ett representativt syfte för att t.ex. göra yttranden om vilka faktorer som är vanligast till att påverka självbild. För denna typ av resultat hade ett kvantitativt tillvägagångssätt behövt brukas. Då det teoretiska ramverket redan i förväg var bestämt, så bortfaller även möjligheten att generera helt nya teorier i ämnet. Om detta varit syftet hade exempelvis grundad teori kunnat användas.

5. Metod

5.1. Metodval

I denna studie har ett kvalitativt tillvägagångssätt använts. I kvalitativ forskning är ord viktigare än siffror vid datainsamling och analys, intresse ligger inte i att kvantifiera. Strategin är induktiv och tolkande (Bryman, 2018, s. 454). Syftet med denna studie var att tolka kvinnors upplevelser av hur deras självbild och självkänsla förändrades under tiden hon levde i en våldsam relation. Av dessa skäl ansågs en kvalitativ metod lämplig. Som datainsamlingsmetod användes kvalitativa intervjuer av semistrukturerad art. Intervjuerna genomfördes enskilt (Bryman, 2018, s. 560-561).

I en semistrukturerad intervju används ofta en intervjuguide som innehåller vissa teman. Denna metod tillåter deltagaren att utforma sina svar med större frihet. Intervjun blir flexibel och det finns en tonvikt på respondentens uppfattningar och tolkningar (Bryman, 2018, ss. 562-563). Detta ansågs vara en lämplig metod för denna studie då syftet var att undersöka kvinnornas upplevelser. En ostrukturerad intervju öppnar upp för att fånga in fler teman men studiens syfte ämnade enbart undersöka fenomenet utifrån förutbestämda teorier. Att denna studie inleds med ett relativt tydligt fokus gjorde semistrukturerad intervju till ett lämpligt val (Bryman, 2018, ss. 564-565). Ljudinspelningar av intervjuer och transkribering genomfördes även, vilket underlättar noggrann analys av vad som sagts (Bryman, 2018, s. 577). Kvale & Brinkmann (2009, ss. 144-145) förklarar att intervjun måste "iscensättas" bra för att ge goda resultat via en tydlig orientering. Detta skedde genom fråge-möjligheter och en presentation av intervjuens syfte innan dess början. Det är också viktigt att intervjuaren skapar en god kontakt med deltagaren genom att vara uppmärksam, visa intresse, förståelse och respekt. Detta är kritiskt för att deltagaren ska känna sig uppmuntrad till att tala fritt om sina erfarenheter och känslor.

5.2. Respondenturval

I denna studie har ett målinriktat urval skapats utefter de formulerade forskningsfrågorna. Ett urval som lämpar sig bra till kvalitativa intervjuer (Bryman, 2018, s. 350). Urvalet i en kvalitativ studie ämnar inte till att vara representativt, det bör dock finnas variation hos respondenterna för att få fler perspektiv (Trost, 2010, ss. 137-138). Av dessa skäl har ett urval på tio kvinnor som har lämnat en våldsam relation gjorts i denna studie. På grund av studiens tidsram och den relativa svårigheten till att få ett högre deltagande, p.g.a. ämnets känslighet, ansågs tio respondenter lämpligt för att svara på studiens frågeställningar. För att få fler perspektiv inkluderades kvinnor med varierande: ålder, etnicitet, utbildning och förhållande-längd. Dessa karaktäristiska drag var intressanta för studiens frågeställning då de kan återge olika synsätt på det i studien angripna problemet. Vad det gäller ålders-kriteriet ansågs det intressant att ta med kvinnor som befann sig i olika stadier i livet när den våldsamma relationen ägde rum.

Ett annat kriterium som användes för att välja ut deltagare var den tid som passerat sedan uppbrottet av det destruktiva förhållandet. Kravet var att minst två år skulle ha passerat sedan kvinnan lämnat relationen. Detta kriterium användes i hopp om att individen, åtminstone till viss del, hunnit bearbeta sitt trauma. Det lämnade även utrymme att analysera självbilds-förändringar som kan ha skett efter relationens slut. Obearbetade trauman kopplade till studiens ämne kan framkalla starka känslor och oförutsedda reaktioner under intervjutillfällena. Ovanstående kriterium förminskar risken att detta kunde inträffa, vilket är lämpligt då studiens författare saknade professionell kunskap i att hantera dessa situationer på ett formidabelt sätt.

I studien valdes 10 kvinnor ut för deltagande, sex stycken med svensk etnicitet och fyra med utländsk etnicitet. Kvinnornas ålder, när de befann sig i relationen, varierade också. En del av kvinnorna befann sig i ungdomsåren (15-19), andra var unga vuxna (20-29) och vissa vuxna/äldre (30+). Hälften av kvinnorna hade högskoleutbildning och resterande yrkesutbildning eller gymnasial utbildning. Längden på förhållandena varierade också från kortare till längre. Det fanns också en variation angående hur längesen uppbrottet av relationen ägde rum. Två av kvinnorna hade även levt i två stycken våldsamma relationer.

Deltagare	Etnicitet	Ålder	Utbildning	Förhållande- längd (år)	Tid sen förhållande (år)	Ålder vid relationens början
Deltagare 1	Utländsk	27	Högskola	6	5	16
Deltagare 2	Utländsk	27	Högskola	3	6	18
Deltagare 3	Utländsk	28	Högskola	4	2	22
Deltagare 4	Svensk	38	Högskola	1,5 och 12	12	24, 26
Deltagare 5	Svensk	39	YH	2 och 9	3	16, 27
Deltagare 6	Utländsk	33	Gymnasial	5	12	16
Deltagare 7	Svensk	55	Högskola	20	13	22
Deltagare 8	Svensk	57	Gymnasial	37	4	16
Deltagare 9	Svensk	50	Gymnasial	10	12	28
Deltagare 10	Svensk	37	Gymnasial	1	7	29

Tabell 1 - Urval baserat på studiens kriterier.

I *Tabell 1* åskådliggörs samtliga deltagare utifrån de olika kriterier som ansågs vara intressanta för att erhålla varierande perspektiv. Detta då kvinnorna hade levt i olika sociala kontexter i samband med den våldsamma relation de befann sig i. En sammanfattande beskrivning av deltagarna beskrivs i ett senare kapitel.

5.3. Empiriskt instrument

Till denna studie har en intervjuguide använts som empiriskt instrument. Det är ytterst viktigt att frågorna konstrueras på ett bra sätt för att erhålla ett värdefullt resultat. För att uppnå detta formulerades ett antal frågor, kopplade till varje forskningsfråga. Detta underlättade erhållandet av svar kopplade till studiens syfte. Ledande frågor undveks och ett tillgängligt språk brukades. Således användes öppna frågor för att fånga in svar utifrån deltagarnas perspektiv; Följdfrågor ställdes även när svaret krävde utveckling (Bryman, 2018, ss. 565-566). Öppna frågor inleddes med “varför?”, “vad?” och “hur?”. Dessa har olika syften i intervjufrågorna. De flesta frågorna

ställdes i en deskriptiv form för att framkalla spontana beskrivningar istället för egna spekulativa förklaringar, här användes “hur” och “vad” frågor. Frågan “varför” en person agerar som den gör är framförallt upp till forskaren att bedöma i tolkningsprocessen (Kvale & Brinkmann, 2009, ss. 146-150). Inledningsvis formulerades också ett antal slutna bakgrundsfrågor för att fånga upp bakgrundsinformation angående respondentens ålder, förhållande-längd och utbildningsnivå. Detta för att kunna sätta deltagarnas svar i ett sammanhang (Bryman, 2018, ss. 565-566). Intervjuguiden finns bifogad i *Bilaga C*.

Nedan följer exempel på hur en intervjufråga konstruerades för respektive forskningsfråga.

Forskningsfråga 1: Hur upplever kvinnan att hon var som person innan, under och efter tiden då hon levde tillsammans med en våldsam man?

En av frågorna som formulerades löd enligt följande: ”*Hur skulle du beskriva dig själv som person under förhållandet?*”. Denna fråga, med eventuella följdfrågor, skapades i syfte att försöka erhålla deltagarens upplevelse av sin självkänsla och självbild under förhållandet och dess förlopp.

Forskningsfråga 2: Hur upplevde kvinnan att makt utövades inom hennes relation med mannen och påverkade hennes självbild och självkänsla som kvinna?

I syfte att försöka erhålla utsagor som kan besvara denna fråga konstruerades bl.a. följande frågor: “*Hur kände du att situationerna i förhållandet formade din roll som kvinna i relationen?*”, “*Kan du berätta lite om vad det är du har varit utsatt för och hur det började?*”, “*Hur skulle du beskriva dig själv som person under förhållandet?*”. Syftet med dessa frågor och kombinationen av deras svar var att försöka utvinna vilket typ av våld som kvinnan utsatts för, hur det påverkade hennes självbild samt självkänsla. Även eventuella rollövertaganden kunde åskådliggöras samt hur maktutövande, ur ett interaktionistiskt perspektiv, påverkade kvinnan. Tanken var även att genusperspektivet på makt som beskrivits i denna studies teoretiska ramverk möjligen skulle framträda.

Forskningsfråga 3: Hur upplevde kvinnan tillgång till eller avsaknad av socialt stöd under relationen och hur kan det relateras till förändringar i hennes självbild och självkänsla?

För att försöka besvara denna forskningsfråga så formulerades bl.a. följande frågor: “*Fick du stöd av någon bekant, vän eller släkting när du upplevde situationen som jobbig?*”, “*Hur hjälpte personen dig?*”, “*Beskriv hur stödet påverkade hur du tänkte eller kände om dig*”

själv/såg på dig själv?”. Syftet med dessa frågor var att erhålla om personen fick stöd av en närstående och på vilket sätt. Genom att också ta reda på om och hur detta i sådana fall påverkade personen kunde stödet i vissa fall kopplas till hur det påverkades personen självbild eller självkänsla.

Intervjufrågorna som var direkt kopplade till självbild och självkänsla valdes också att placeras sist i intervjun då de kräver reflektion. Tanken bakom detta var att samtalet innan skulle förbättra möjligheten för deltagaren att återge denna reflektion.

5.4. Etiska överväganden

Det finns fyra etiska principer som bör användas i en vetenskaplig studie. Den första principen är det så kallade *informationskravet*, vilken går ut på att informera respondenterna om studiens syfte. Deltagarna ska också veta om att medverkan är frivillig och kan avbrytas. Den andra principen är *samtyckeskravet*, vilken innebär att respondenterna har rätt till att bestämma över sin medverkan. Det tredje kravet, *konfidentialitetskravet* innebär att alla personliga uppgifter ska behandlas med största möjliga konfidentialitet. Det sista kravet är *nyttjandekravet*, vilken innefattar att insamlade uppgifter endast får användas för studiens syfte (Bryman, 2018, ss. 131-132). Då studien behandlar ett privat och allvarligt ämne är det av yttersta vikt att respondenten är välinformerad om syftet och sina rättigheter. Det är också viktigt att information behandlas på ett etiskt vis och att respondenten vet om detta. Informationen kan, i fel händer, åsamka skada för deltagaren (Bryman, 2018, ss. 132-133). Av dessa skäl utformades ett informationsbrev och en samtyckesblankett. Dessa återfinns i *Bilaga A* respektive *Bilaga B*. Deltagandet är anonymt då inga namn går att koppla till insamlade data. Inspelningar och transkriberingar kommer även att kasseras vid studiens avslut. Respondenterna hade också möjlighet att ta del av studiens slutprodukt.

Studien behandlar ett känsligt ämne där deltagarnas erfarenheter kan ha lämnat mentala ärr eller trauman. Av detta skäl var det av stor vikt, som intervjuare, att vara uppmärksam på intervjuens händelseförlopp och ha en känslighet för situationen. Det kan vara så att dessa trauman är obearbetade och att intervjun framkallar mycket känslor. I detta fall planerades intervjuaren fråga ifall deltagaren vill avbryta intervjun eller fortsätta vid ett senare tillfälle. För att undvika att dessa situationer uppstår under intervjun så har urvalet begränsats till kvinnor som har lämnat relationen sedan en längre tid tillbaka. Detta då denna studies intervjuare saknar professionell kunskap att hjälpa deltagarna med att bearbeta denna typ av känslomässiga reaktioner (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 90). Enligt Kvale och Brinkmann (2009, s.80) så är

det också viktigt att införskaffa kunskap över moraliska och etiska problem, vilka kan förekomma under studien och intervjuens olika delar. Genom att detta erhöles inför denna studie så ökade förutsättningarna för att ta välgrundade beslut och uppmärksamma de känsliga situationer som kan uppstå.

5.5. Tillvägagångssätt

Respondenterna kontaktades via en Facebook-grupp, skapad för att hedra och lyfta fram kvinnor som framförallt råkat ut för misshandel. Gruppen heter *Women to remember* och är kopplad till den ideella hjälporganisationen med samma namn. Organisationen arbetar med att hjälpa utsatta kvinnor och barn, främst de som råkat ut för mäns våld. Ett inlägg publicerades i Facebook-gruppen med en presentation, kortare information om studien och dess syfte. Intresserade gruppmedlemmar kontaktade oss privat för att diskutera deltagandet i studien. En deltagare deltog i studiens pilotfas, vilket beskrivs i ett senare avsnitt. Samtliga deltagare informerades om studiens syfte via ett informationsbrev, se *Bilaga A*. De fick även information om hantering av uppgifter, anonymitet och frivilligt deltagande. Respondenterna fick även en samtyckesblankett som skrevs under innan deltagandet. Därefter planerades utförandet och tiden för intervjun.

Under studiens genomförande rådde en pandemi (Covid-19) i landet, därav erbjöds deltagarna alternativ till genomförandet av intervjun. Alternativen var telefonintervju eller videosamtal. Samtliga intervjuer spelades in och varade mellan 45–60 minuter. Intervjuerna hölls relativt korta för att inte trötta ut respondenterna och eventuellt införskaffa korrektare svar. Totalt genomfördes 10 intervjuer, uppdelade på två forskare. Intervjuerna började med att forskaren sammanfattade studien och förklarade hur intervjun kommer att gå till. Därefter påbörjades intervjun med inledningsfrågor för att sedan övergå till studiens temafrågor. Intervjuerna genomfördes under en utspridd tidsperiod och transkriberings-processen påbörjades direkt efter avslutad intervju. Analys av intervjuerna skedde också utspritt under denna tidsperiod, vartefter ett antal intervjuer var genomförda. Analysen genomfördes genom att koda intervju-transkripten för att hitta underliggande betydelser. I denna studie användes tematisk analys, vilken beskrivs mer utförligt i ett senare avsnitt. När hela tolkningsprocessen var avslutad påbörjades sammanfattningen av erhållna fynd och rapportskrivningen.

5.5.1. Förstudie

En pilotstudie genomfördes innan studiens faktiska intervjuer ägde rum. Detta i syfte att kontrollera den utformade intervjuguiden, ifall frågor uppfattades korrekt eller lämnade

utrymme för feltolkning hos deltagare. Inför pilotstudien rekryterades en kvinnlig bekant till en av forskarna. Personen hade utsatts för psykologiskt våld i en nära relation med en man. Kvinnan var vid genomförandet 28 år gammal och av utländsk etnicitet. Hennes förhållande varade i ca 5 år och hade tagit slut för ca 3 år sedan. Intervjun genomfördes över telefonsamtal och transkriberades samt analyserades med hjälp av tematisk analys, enligt samma princip som tidigare beskrivits. Av pilotstudien framkom det vissa mindre otydligheter med den ursprungliga intervjuguiden. Vissa av frågorna behövde under samtalet formuleras om för att deltagaren skulle förstå innebörden. Detta resulterade i en omarbetning av intervjuguiden, som i sin helhet kan skådas i *Bilaga C*. Utöver detta så fungerade den tematiska analysen väl. Pilotstudien fungerade även som ett lärorikt prov på att ställa följdfrågor och hur en forskare ska tänka under intervjun för att hitta intressanta detaljer i deltagarnas utsagor.

5.6. Kvalitetskriterier

Extern och intern validitet samt extern och intern reliabilitet har brukats för att uppnå en god kvalitet. Extern validitet handlar om utsträckningen resultatet går att generalisera till andra sociala miljöer eller situationer. Detta är ett problem inom kvalitativ forskning då det finns ett begränsat urval (Bryman, 2018, s. 352). Studiens syfte är dock inte att generalisera eller införskaffa representativa data för en grupp. Syftet är istället att erhålla en djupare förståelse inom det undersökta ämnet utifrån dessa kvinnors upplevelser. Intern validitet handlar om en god överensstämmelse mellan det som observeras och de teoretiska idéer som utvecklas (Bryman, 2018, s. 352). För att uppnå detta ställdes följdfrågor och bekräftande av deltagarnas återgivna svar. Deltagarna fick möjlighet att återkomma med kompletteringar, vilket minskar risken för feltolkning. Frågorna formulerades också på ett lättillgängligt språk (Bryman, 2018, s. 566). Extern reliabilitet innefattar till vilken utsträckning undersökningen kan replikeras. Detta kriterium är svårt att uppfylla i kvalitativ forskning då den sociala miljön och sociala förutsättningar, under en intervju, är svåra att återskapa (Bryman, 2018, s. 352). För att undvika detta så har intervjuprocessen detaljerat redogjorts för i denna rapport. Intern reliabilitet handlar om att alla forskare i studien är överens om hur information ska tolkas (Bryman, 2018, s. 352). Detta hanterades i studien genom att båda forskare var delaktiga i den första intervjun och vid den första tolkningsprocessen. I efterhand gick även båda igenom samtliga tolkningar av intervjuerna (Bryman, 2018, s. 352).

5.7. Transkriberingsprocessen

Transkriberingsprocessen inleddes en kortare stund efter att varje intervju hade genomförts. Varje inspelad intervju spelades upp samtidigt som talet transkriberades ord för ord av

forskaren. Transkriberingen medför ett antal fördelar, t.ex. fungerar transkripten som ett “utökat” minne då hela intervjuens kan kontrolleras. Förutom detta så blir även analysen mer noggrann eftersom svaren enkelt kan gås igenom upprepade gånger. Att ha intervjutranskript tillgängligt skapar också möjlighet för forskaren att försvara sig, vad det gäller anklagelser angående dennes påverkan på analysen (Bryman, 2018, s. 577).

5.8. Tematisk analys

De kvalitativa data som erhöles av studiens intervjuer resulterade i en omfattande mängd information i form av transskript. Denna typ av material är svårt att analysera och av detta skäl bestämdes det för att koda innehållet med hjälp av tematisk analys. Kodning är utgångspunkten för de flesta kvalitativa analyser och handlar dela upp innehållet i meningsfulla mindre fragment. Det handlar med andra ord om att se över transkriptet och fråga sig vad olika delar representerar eller vilket “tema” som går att koppla till textutdraget (Bryman, 2018, s. 698-701).

I studiens tematiska analys så analyserades transkripten för att kunna hitta olika teman utifrån deltagarnas utsagor och berättelser. Bryman (2018, s. 703) definierar ett tema som en kategori vilken identifieras av forskaren utifrån dennes data. Temat ska också vara kopplat till studiens fokus och forskningsfrågor, samt bygga på koder som identifierats i intervjuutskriften. Slutligen bidrar dessa kategorier med en förståelse som kan bidra med kunskap till det undersökta området, i detta fall våld i nära relationer. Under sökandet efter teman letades det efter innebörder som var relaterbara till denna studies teoretiska ramverk, repetitioner och språkliga kopplingar (Bryman, 2018, s. 703).

I studiens tematiska analys efterföljdes det angreppssätt som Bryman (2018, s. 707) förespråkar. Denna process består av följande sex steg:

1. Inläsning av materialet som ska analyseras. Detta för att forskaren ska bekanta sig med informationen.
2. Initial kodning av materialet. I detta steg utvecklas tankar om den data som samlats in. Processen går ut på att sätta “etiketter” på mindre delar av texten.
3. Utveckla flertalet koder till övergripande teman. I detta steg minskas antal koder, då de förs ihop med koder som är liknande, en gemensam kategori. Sammanfattning av vad kategorierna innebär görs i memon.
4. Koder och teman från steget innan bedöms i detta steg, de kan försöka kombineras eller så eftersöks delteman bland koderna. Namn sätts på teman och eventuella delteman. I

detta steg knyts också kategorier och koder till det teoretiska ramverket. I detta steg ges också namn på kategorierna som speglar underliggande koder. Dessa namn kan ses som begrepp.

5. I detta steg försöker forskaren hitta samband mellan begrepp eller hur de varierar i de olika fallens olika egenskaper.
6. Insikter från föregående steg noteras för att skapa ett narrativ kring datan. Forskaren behöver visa att temana är intressanta eller viktiga; En koppling till forskningsfrågor och teoretiskt ramverk. Forskaren säkerhetsställer att det går att dra slutsatser eller visa ett samband mellan teman och konsekvenser. Av dessa skäl bör koppling till tidigare forskning inom ämnet göras. Forskaren ska också redovisa för hur de olika temana har identifierats.

Tematisk analys valdes som denna studies analysverktyg. Detta då metoden ansågs lämplig för att kunna tolka deltagarnas upplevelser och knyta an utsagorna till studiens teoretiska ramverk. Det är också ett tillvägagångssätt som underlättar sökandet efter underliggande betydelser i transkripten.

6. Resultat och Analys

I detta avsnitt presenteras studiens resultat och tematiska analys. I kapitlet presenteras erhållna teman med tillhörande underteman i separata underkapitel. Samtliga teman är ett resultat av den kodning som genomfördes på samtliga intervjutranskript. Det sker också en koppling till studiens teoretiska ramverk samt forskningsfrågor i varje huvudtema. Värt att uppmärksamma är att den information som behandlas i detta avsnitt är kvinnornas utsagor och upplevelser. Det är utifrån dessa individuella upplevelser som analysen har genomförts.

6.1. Kvinnornas självbild och självkänsla innan och efter relationen

Detta tema innehåller de fynd som gjorts gällande kvinnornas självbild och självkänsla innan och efter den våldsamma relationen. Analysen i detta tema relaterar till studiens första forskningsfråga: *Hur upplever kvinnan att hon var som person innan, under och efter tiden då hon levde tillsammans med en våldsam man?*

6.1.1. Självbild och självkänsla innan relationen

De flesta av deltagarna uppfattade sig själva som starka individer innan förhållandet. De beskrev sig som bl.a. sociala, initiativrika, glada, hoppfulla och självsäkra.

Deltagare 2: *Väldigt social, alltid glad och hade väldigt lätt till skratt. Väldigt pratglad, spontan. Ja, jag gillade att lära känna nya människor. Vill även tillägga att jag var väldigt självsäker som person faktiskt.*

Beskrivningar, liksom citatet ovan tyder på en positiv självkänsla och självbild. Att individen har en trygghet i sig själv och vem denne upplever sig vara. Värt att notera är att vissa av deltagarna även träffade sin partner i en ung ålder då individen fortfarande utvecklar mycket av sitt jag, sin identitet. Det är också en ålder där sociala intryck, i större grad, påverkar förhållandet av sitt själv. I dessa fall kan självbilden ha påverkats mer utav mannens våld.

Deltagare 6: *Jag valde att inleda en relation i denna tidiga ålder på grund av min far. Han var inte bra mot oss hemma. Han slog oss nästan varje dag och kränkte oss. Jag ville inte gifta mig så ung men ville komma hemifrån [...] Misshandel tänkte jag, ja men det är normalt. För jag blev uppväxt med misshandel. Jag reagerade inte så mycket. Jag var van med det livet, tyckte att det var okej. Jag lärde mig att inte känna något.*

Tre av deltagarna hade också upplevt våld i en nära relation innan relationens början eller befunnit sig i en dålig period av sitt liv. Citatet ovan visar på en av deltagarnas situation innan relationen. Den familjesituation som rådde har troligtvis påverkat hennes självkänsla redan innan förhållandet. Något som också gjorde att kvinnan accepterade våldet i sin relation, det upplevdes som normalt, hon hade redan sett sin mamma utsättas för detta. Kvinnan hade en låg självkänsla och självbild redan innan hon flydde till den relation som hon trodde skulle bli sin utväg. Detta kan ha varit en bidragande faktor till att kvinnan också valde att stanna kvar så länge.

6.1.2. Självbild och självkänsla efter relationen

Samtliga deltagare målade med sina utsagor upp hur deras självbild och självkänsla idag har blivit stärkt efter beslutet att lämna mannen.

Deltagare 1: *Idag skulle jag inte säga att jag är lika naiv. Jag känner mig starkare. Så fort jag träffar någon som har kontrollbehov eller liknande beteenden, som jag känner igen från mitt tidigare förhållande, så aktar jag mig. Jag vet mer idag vad jag vill.*

Ovanstående citat är ett exempel på hur en av kvinnorna beskriver sig som starkare idag. För flera har detta dock varit en lång process eller fortfarande en pågående process, att bygga upp sig själv igen. Många av kvinnorna är idag på olika sätt ärrade av sina upplevelser. En av

deltagarna beskrev hur hon i flera år rationaliserade att kärlek inte var något för henne, att hon inte var värd detta. Ett tydligt tecken på hur pass låg självkänslan kan bli av dessa upplevelser. En annan deltagare beskriver hur hon fortfarande är osäker över sitt utseende.

Deltagare 4: Idag är jag nog motsatsen. Jag vill ju leva själv. För allt jag förknippar med män är ju obehagligt. Alltså... jag har ju jättemånga killkompisar. Men det finns inte en man som får mig attraherad och det är jättesvårt att komma nära män på det sättet. Jag har otroligt stor självkärlek. Jag tycker om att vara med mig själv. Jag tycker om att jag tycker om den jag är [...] Fast jag vet samtidigt att jag nog har fått posttraumatisk stress, som gör att jag väljer bort väldigt mycket saker i livet, för att behålla det här lugnet som jag har inom mig nu.

Flera av kvinnorna beskriver också hur de förutom att ha blivit starkare, är mer misstänksamma. Vissa har väldigt svårt för att lita på andra och upplever att detta skapar begränsningar i deras liv idag. Detta går att koppla till vad Nilsson och Waldemarson (2016, ss. 37-40) skriver om angående upplevelsen av hot och att inneha en låg självkänsla. Att ha en låg självkänsla medför med andra benägenhet till misstänksamhet mot andra. I allt detta finns också en rädsla för att erfara liknande situationer igen, att förlora "jaget" de åter byggt upp. Hos några av deltagarna förekommer det också en ilska och frustration över att de stannade kvar, något som en del klandrar sig själva för fortfarande.

6.2. Kvinnornas känslor, upplevelse och hantering av våldet i relationen

Detta tema behandlar kvinnornas upplevelser av det våld de erfarit under sina destruktiva förhållanden. Våldet och hanteringen av det kopplas även till förändringar i kvinnornas självbild och självkänsla. Detta tema relaterat till studiens första forskningsfråga, då den behandlar kvinnans upplevelse av sin självbild och självkänsla under förhållandet. Temat relaterar också till studiens andra forskningsfråga: *Hur upplevde kvinnan att makt utövades inom hennes relation med mannen och påverkade hennes självbild och självkänsla som kvinna?*

I samtliga kvinnors relationer fanns det ett psykologiskt och känslomässigt våld. Vissa av deltagarna blev även utsatta för fysiskt och sexuellt våld. I alla relationer fanns det ett kontrollbehov från mannens sida som yttrade sig på olika sätt och som kvinnorna skulle finna sig i.

6.2.1. Självbild och självkänsla under relationen

Av intervjuerna framkom det att samtliga deltagare har upplevt en försämrad självbild och självkänsla i takt med förhållandets gång. Ofta kände kvinnorna skuld i den misshandeln de blev utsatta för, en föreställning om att de själva måste ha gjort något fel.

Deltagare 5: Förnedrad, förminskad och tillintetgjord väldigt mycket. Totalt berövad på hela min livskraft och livsutrymme. Min strategi blev väl att inte göra någonting för att provocera honom eller så. Även fast det var helt omöjligt, för det spelade ingen roll alls vad jag hade gjort eller inte gjort. Han hittade alltid på någonting ändå [...] Så det jag gjorde i de situationerna var att foga mig, att göra som han ville, vilket kunde vara otroligt förnedrande saker. Det kunde vara att liksom skälla som en hund, krypa på golvet eller sätta mig i hörnet.

Ovanstående citat är ett exempel på hur mycket våldet har påverkat vissa av kvinnornas självbild och självkänsla. Vissa av studiens deltagare beskriver hur de förändrades helt under relationen och tappade bort sig själva. Att männen gjorde dem till en annan människa. Vissa trodde inte heller att de skulle kunna klara sig själva. Det upprepade våldet, manipulationen och förminskningarna skapade en osäkerhet hos kvinnorna. Detta gjorde att vissa började att tvivla på sig själv. Detta till så pass stor grad att kvinnorna i flera fall "accepterar" misshandeln. Waldemarson (2011, s. 147) förklarar förnekande som att bli ifrågasatt sin egen uppfattning av sig själv. Detta går att koppla till den psykologiska misshandeln dessa kvinnor blivit utsatta för; Att t.ex. kvinnan ofta får höra hur dålig hon är i olika avseenden. Förnekelse får större effekter i en viktig relation (Nilsson & Waldemarson, 2016, s. 139), vilket framkommer tydligt i deltagarnas osunda självkriticism och syn på sig själva under förhållandet.

Den negativa självkänslan agerar också som en bekräftelse på den negativa självbilden vilken kvinnorna har format. En kombination av förminskad självbild och självkänsla förminskar också möjligheten för individen att förändras (Nilsson & Waldemarson, 2016, s. 139). Vilket var tydligt i vissa av kvinnornas fall då de stannat kvar länge i relationen. De hade tänkt på att lämna men ändå upplevt sig för svaga. Med andra ord kan detta vara en bidragande faktor till att en kvinna väljer att stanna kvar i en våldsam nära relation.

6.2.2. Rollövertagande

Det framgick också tydligt av intervjuerna att det i samtliga relationer har funnits en asymmetrisk maktbalans. När kvinnorna beskrev situationer i sina förhållanden var det tydligt att det också var hon som gjorde mest roll-övertaganden. Det Holmberg (1993) talar om, vad

det gäller den signifikanta andra och dessa personers större påverkan uppfattas i denna studies resultat.

Deltagare 4: Jag kände mig väldigt tom och hjälplös och också väldigt oförstående. Vilket leder till en maktlöshet. att du älskar honom visst, det gör du. Om han bara förstår mig så kommer det här bli bra. [...] Fortfarande var det mitt fel att han slog mig. Om jag bara inte flörtade med andra män, som jag visserligen inte förstod hur jag gjorde, men det gjorde jag uppenbarligen. Men om jag bara slutade med det så hade allting varit bra.

Citaten ovan visar på att männen var de med makt och tolkningsföreträde i olika konflikter och kvinnorna anpassade sig ofta utefter hans uppfattningar. Om inte så möttes det ofta med hotelser eller andra typer av våld. Ett konstant upprepanande av dessa situationer var en bidragande faktor till att kvinnorna såg sig som skyldiga och förändrade sin självbild efter mannens projicerade uppfattning av hennes jag. De uppfattade sig själva som den person vilket männen insinuerade att de var.

Deltagare 10: Sen var det att jag var så koncentrerad på de han sa. Hur han skriker, vad han säger och kroppsspråket. Man är ju spänd hela tiden och lär sig läsa av signalerna. Hur kommer det gå? kommer det gå riktigt dåligt nu? Gör han det han gör för att skrämmas?

Många av kvinnorna beskriver också hur de blev experter på att analysera sina mäns sinnesstämningar. Det här för att kunna anpassa sina beteenden. Med andra ord var några av deltagarna ständigt på sin vakt. Detta innefattade att t.ex. noggrant analysera sättet han pratade eller rörde sig.

6.2.3. Känslor, hopp och självskadebeteende

Att vara i en nära relation, där det förekom våld, innebar stress och en kaskad av olika känslor för kvinnorna.

Deltagare 3: Jag var blind, jag tänkte att han älskade mig. Jag hade hela tiden hopp om att han skulle förändra sitt beteende [...] Jag kunde börja om och glömma vad han gjorde för en stund sen.

Flera av deltagarna förklarade att de hade hopp om förändring och att de därav anpassade sig efter mannen. Det fanns också en rädsla hos vissa av deltagarna, vilken går att relatera till

anpassning. En rädsla inför de konsekvenser som kunde bli ifall de inte underordnade sig mannen, vare sig konsekvensen var att han skulle lämna henne eller bruka våld.

Deltagare 9: Jag var ju konstant stressad dygnet runt. Magen pajade ju, jag är ju fortfarande med om det. Det var ju det. Stressad, rädd, orolig, förbannad till och från.

Kvinnorna upplevde också en ambivalens, med många olika känslor under förhållandet, om mannen och sig själv. Något som i sig också gör det svårt att ta ett beslut, att t.ex. lämna mannen. Känslorna innefattade bl.a. frustration, skam, avsky, ensamhet, hopplöshet, maktlöshet och osäkerhet. I vissa fall upplevde de också kärlek till mannen, åtminstone i de tidigare skedena av förhållandet, eller i stunder där mannen var ”normal”. Under våldssituationer så berättade några av kvinnorna hur de stängde av sina känslor för att kunna hantera situationen eller inte visa sig ”svag” inför mannen. Vissa deltagare förklarade också, på olika sätt, hur de försökte fly från situationen. Detta genom att bl.a. ta sig till en bekant med barnen eller genom att börja jobba mer. En annan kvinna berättar hur hon rationaliserade situationerna för sig själv. Detta går att koppla till vad Nilsson och Waldemarson (2016, s. 104) skriver angående försvar och motstånd. Risken för att bli utsatt för psykiska eller fysiska övergrepp upplevs som hot, vilket gör att den hotade omtolkar situationen för att göra den mer lätthanterlig. Motståndet kvinnorna gjort i detta fallet är att förneka fakta och bortförklara situationen; Men också blundat och stängt av sina känslor.

Deltagare 8: Under det förhållandet, alltså jag var undergiven, kuvad. Men genom åren blev jag bara svagare och svagare och hade självmordstankar.

En av kvinnorna beskriver att hon fick självmordstankar vilket visar på hur våldet formade en känsla av total hopplöshet och negativa värderingar om sig själv. Hos vissa av kvinnorna tog sig även all stress och rädsla ut fysiskt. En av kvinnorna berättade om sin neurologiska sjukdom vilken kan ha en koppling eller åtminstone förändrades i en negativ riktning p.g.a. den våldsamma relationen.

Deltagare 10: Som alla säger, lämna. Jag lämnade jag gjorde allting. Men det va en känsla av att ingenting spelar roll längre och man var för långt nere. Sen började jag dricka också, för att dricka av stressen, de va den enda gången jag inte var rädd.

Ovanstående citat visar ett exempel på hur en av kvinnorna hanterade våldet i sin relation. Vissa av deltagarna började med självskadebeteenden som att t.ex. dricka, sluta äta eller skära sig själv. Med andra ord olika former av destruktiv coping. Beteenden som kan ha sin grund i den

låga självkänsla och oförmåga att älska sig själv, som förhållandet resulterade i. Detta går att koppla till de icke problemfokuserade coping-strategierna som en låg självkänsla ofta tenderar till (Carver, Scheier & Weintraub, 1989). Några av kvinnorna berättade också att det kändes hopplöst. De upplevde att det inte fanns någon mening med att kämpa emot eftersom att det inte spelar någon roll. Andra deltagare förklarar också hur de analyserade sig själva och straffade sig själva genom att skuldbelägga sig. Utefter detta så tänkte de mycket på vad de hade gjort för fel och hur de kunde agera på andra sätt.

6.3. Genus och makt

Detta tema behandlar det som ur analysen framkom som relaterbart till teorin om genus i maktperspektiv. Temat relateras till studiens andra forskningsfråga, men lägger tonvikt på makt ur ett genusperspektiv. Vissa av deltagarna hade olika krav på sig i förhållandet, som de skulle leva upp till eftersom de just var kvinnor.

6.3.1. Kvinnorollen och underordning

Flera av kvinnorna upplevde att de hade krav och förväntningar på sig just på grund av att de var kvinnan i förhållandet.

Deltagare 7: Sen skulle man vara fixad och klar på kvällen, ha sex med honom och i stort sett aldrig klaga. Man skulle vara tiptop på alla håll och kanter. Mat på borde och städad skulle det vara. Ja, det var mycket krav. Även om han inte verbalt uttalade det, så fanns det där [...] Min man har ju då finskt ursprung. Han är född i Finland och dom har lite annan syn på kvinnan. Min roll som kvinna var ju att hålla ihop familjen. Jag skulle arbetat tills jag nästan stupade.

Krav och roller exemplifieras i ovanstående citat. För kvinnorna kunde det innebära att vara den som tog hand om typiska vardagsuppgifter som städning och matlagning. Det kunde också innebära att bete sig som en "kvinna". Flera av kvinnorna blev fördömda som t.ex. lösaktiga ifall de hade kontakt med andra män, eller klädde sig på ett sätt som enligt mannen var olämpligt.

Deltagare 4: Ja i båda dom här relationerna så skulle jag inte ha så mycket åsikter. Om det var någonting jag var duktig på så togs det ifrån mig. För saken är att jag alltid har varit väldigt duktig på jobb, jätteduktig. Och det har väll ingen av dom gillat, såtillvida att det inte gagnade dom. Utan jag har ju "varit för mycket vid datorn", tänkt för stort och trott mig. "Men [NAMN] du kan inte göra sånt så bra,

du får inte tro att du kan sånt här”. Så att jag blev väldigt liten och formlös på det sättet”

Flera av männen reagerade också när kvinnorna svävade ut från typiska kvinnliga normer, som att t.ex. vara driven. Att strida mot denna roll som kvinna möttes av förminskningar och kommentarer enligt några av kvinnorna. Detta kan vara en bidragande faktor till att vissa av kvinnorna fick en dålig självkänsla och självbild som kvinna, eftersom hon inte tycker sig kunna leva upp till förväntningarna. Även det asymmetriska rollövertagandet, vilket togs upp i tidigare avsnitt, går att koppla till normer om kvinnan som empatisk. Vilket innebär att hon är den som visar hänsyn och anpassar sig efter mannen. Empati som i dessa fall har varit destruktivt för både självbilden och självkänslan i förlängningen.

Deltagare 6: Ja han hade krav på mig och jag var tvungen att följa dem, annars skulle han skilja sig med mig. En kvinna ska lyssna på sin man och inte säga emot enligt honom. Hemmet var mitt ansvar. Att städa, tvätta, laga mat o.s.v. Ekonomi var hans. Jag fick inte ha pengar, han kunde ge mig om jag ville köpa något, annars nej.

Kvinnornas berättelser visar också på att de var underordnade i förhållandet och att de inte skulle säga emot sin man, eftersom hon var just kvinna. Citatet ovan är ett exempel på denna upplevelse av underordning. I vissa av fallen var det inte lika bokstavligt uttalat som i Deltagare 6's fall. En del av kvinnorna förklarade att denna underordnad upplevdes indirekt i olika typer av situationer. Det upplevdes som en outtalad överenskommelse och ifall denna bröts fanns det konsekvenser.

Deltagare 2: Alltså det fanns ju oskrivna regler kring vad en kvinna får göra och inte göra. Pratade jag eller hade killkompisar så blev jag stämplad direkt som en... ursäkt mitt språk men en hora blev man kallad då. Om jag hade kontakt med minsta lilla barndomsvän så fick man ständigt höra massa ord, att när en tjej har killkompisar är hon si och så. Men när han hade "barndomsvänner" då var det helt okej, för att han är en kille. Gick jag ut och festa, jo då blev jag också kallad för massa ord. Så det var ju självklarare och striktare regler mot mig bara för att jag var kvinna, än mot honom.

Deltagarna ställde ibland motkrav på mannen. Kvinnorna upplevde dock att dessa inte efterföljdes i samma utsträckning. Om detta är fallet så går det relatera till genus maktperspektivet och de genuskontrakt, härledda från en kulturell nivå och utövad i handling på en individnivå, som funnits i dessa relationer (Hirdman, 1988, 2003). Kvinnorna upplevde

också dessa krav som outtalade regler, och att det var en självklarhet att dessa regler gällde. En av kvinnorna berättade t.ex. hur det var okej för honom att ha vänner med det motsatta könet, eller gå på fest. Men om hon gjorde detta så var hon en dålig kvinna. Med andra ord går det till viss del tolka att kvinnornas begränsningar kan ha påverkats indirekt av genussystemet, och att de också själva upprätthåller det genom acceptans.

Deltagare 10: Han gjorde inget speciellt som han bidrog med, utan det var jag som jobbade och tog hand om hemmet. Hobby och intressen försvann från mitt liv. Jag höll på att måla med lera och sånt.

Citatet ovan är ett exempel på hur kraven kan bidra till en negativ förändring av självbilden. Kvinnan blev av med sina intressen som tidigare hade varit en stor del av vem hon var och vad som gjorde henne lycklig. Med andra ord något som hon identifierade sig med men som berövades henne genom förhållandets förödande kontext.

6.3.2. Ideal tvåsamhet

I några av kvinnornas utsagor går det även tolka att den kulturellt härstammande bilden av den "ideala tvåsamheten" har påverkat vissa av kvinnorna till att stanna kvar i sitt destruktiva förhållande. Något som i förlängningen också kan ha påverkat vissa av deltagarnas självkänsla och självbild.

Deltagare 5: Man vill inte betrakta personen eller partner man har valt... man vill inte erkänna att den är en föröväre eller vill en illa. För mig har det iallafall varit mycket så och jag har haft jättemycket overseende med dåligt beteende. Jag har menat liksom att jag ska vara den större personen och ha förståelse samt overseende [...] För min del har det ju varit väldigt mycket att jag varit kvar i de här relationerna för jag har velat ha bra relationer. Jag har ju velat att de ska vara bra och inte liksom vara illojal eller sneaka någon.

Citat ovan exemplifierar en del av kvinnornas längtan eller tankar som går att relatera till samhällets normer angående tvåsamhet. Vissa av kvinnorna berättade att mannen, eller dem själva, ville kämpa som att de var "dem mot världen". Rädslan att bli lämnad går även att koppla till den ideala tvåsamhetsbilden, skapad av samhället. Detta är en kulturellt härstammad bild som går att koppla till de genuskontrakt som Hirdman (1988, 2003) beskriver, angående hur en relation mellan en man och kvinna bör se ut. Detta då individen vill uppnå en "perfekt" tvåsamhet och kämpar för att relationen ska vara likt den bild samhället i stort återger gällande förhållanden. Några av kvinnorna nämner att de önskat bra relationer och att en anledning till

att de stannar är för att försöka lappa ihop relationen, genom att vara förlåtande eller förstående. När våldet sedan eskalerar har denna acceptans följt med i takt med att våldet normaliseras.

6.4. Kvinnornas upplevelse av socialt stöd

Detta tema innefattar de olika fynd som erhållits gällande socialt stöd, samt dess relation till kvinnornas självbild och självkänsla. Temat relaterar till studiens tredje forskningsfråga; *Hur upplevde kvinnan tillgång till eller avsaknad av socialt stöd under relationen och hur kan det relateras till förändringar i hennes självbild och självkänsla?* Studiens deltagare hade alla olika upplevelser av socialt stöd. Upplevelser som skiljer sig gällande riktning, tillgänglighet, innehåll och från vem stödet kom.

Deltagare 2: Däremot berättade jag inte så mycket för min bästa vän i början heller, det tog också tid att bygga upp den styrkan till att göra det. Jag var så rädd att dem skulle döma mig på något sätt. Jag ville bara inte höra att jag skulle få skylla mig själv eller något sånt.

Ovanstående citat exemplifierar ett förekommande fenomen: Att vissa av kvinnorna till en början valde att försköna sanningen, berätta bitar eller inte berättade alls om sin situation för varken bekanta eller professionella. Detta berodde på att kvinnorna kände skam, rädsla eller inte såg sig som en "misshandlad kvinna". Flera av kvinnorna upplevde sig själva vara orsaken till situationen, vilket också gjorde att de inte sökte stöd. Några av deltagarna förklarade även att de inte berättade för någon eftersom de var rädda för eventuella konsekvenser. Vissa ville inte heller utsätta mannen för obehag.

Deltagare 10: Jag hade en väldigt snäll personlighet i andra situationer och jag försökte förstå. Han tyckte jag var för hjälpsam och att jag var för hjälpsam mot mina vänner och familj. Det kunde han trycka ner och säga att jag bara blev utnyttjad och sånt där.

I samtliga av kvinnornas fall så försökte mannen kontrollera kvinnan och han drevs ofta av svartsjuka. På flera olika sätt isolerade eller försämrades kvinnans relation till bekanta eller t.o.m. familj. Vilket exemplifieras i citat ovan från deltagare 10. Några av kvinnorna fick höra förminskade kommentarer om sin familj, att de var dåliga människor eller behövde fråga om lov för att få träffa dem. Denna isolation har därav påverkat tillgänglighet eller kvaliteten av socialt stöd i vissa av kvinnornas fall.

Deltagare 6: Stödet med min vän var jättefint, hon fick mig att vakna till. Hon fick mig att inse att detta inte är kärlek. Hon fick mig också att inse att jag förtjänar en

mycket bättre man och att jag inte förtjänar detta livet jag levde då. Hon fick mig att öppna mina ögon. Är henne alltid tacksam.

Ett centralt tema gällande socialt stöd var även den förbättrade självbild och förstärkta självkänsla som upplevdes i samband med att få bekräftelse genom socialt stöd. I synnerhet från bekanta, vänner eller familj. Andra upplevde att det professionellt stöd eller stöd från kvinnor som hade varit i samma situation var det som stärkte dem mest. Ofta fick denna bekräftelse kvinnan att inse att det inte är hon som är problemet, utan att hon utsätts för misshandel och är värd något bättre. Att hon inte är den personen som hon, med sin dåvarande självbild, ansåg sig vara. Att hon värderar sig själv högre.

Deltagare 5: Då började jag reflektera kring mitt liv och betrakta mig själv ur ett positivt perspektiv, för första gången i mitt liv.

Ovanstående citat exemplifierar hur denna bekräftelse som kvinnorna fick efter tid stärkte deras självkänsla och självbild; Vilket går att relatera till teorin om självbild och bekräftelsens betydelse för denna (Waldemarson, 2011, s. 143-148). Waldemarson förklarar nämligen att bekräftelse gynnar både självbild och välbefinnandet. Den positiva bekräftelse som kvinnorna har fått via sitt stöd är en betydande pusselbit för att återupprätta deras sociala välbefinnande (Waldemarson, 2011, s. 147-148).

Att hålla hemligt, att dröja med att berätta och att inte få rätt socialt stöd, kan därav kopplas till något destruktivt för individens självkänsla och självbild. Detta då hon fortsätter i en social kontext där hon saknar bekräftelse, och enbart upplever förnekelse eller icke-bekräftelse från sin misshandlare (Waldemarson, 2011, s. 147-148). Något som bidrar till ett upprätthållande eller försämring av självkänsla och självbild. En låg självbild eller självkänsla har också i vissa fall visats vara bidragande till att inte själv söka hjälp eller ta emot givet stöd. Något som skapar en ond cirkel där kvinnans självbild och självkänsla tar stryk av mannens misshandel.

Deltagare 7: De fick mig att ändra syn på mig själv. Jag kom dit och sa första gången att jag tänker stå ut och vara kvar där tills jag dör. Jag kan bara stänga av alla mina känslor, det går bra. Sen fick dom mig under det här året att se på mig själv, att vara värd och ha ett annat liv. Tillslut kunde jag presentera att jag lämnat in en skilsmäsoansökan. Så dom har stärkt upp mig. De plockade ner mig rätt så mycket i början. Jag kommer ihåg jag kände att jag var som en våt fläck, men dom hjälpte mig att bygga upp mig själv igen.

Ovanstående citat exemplifierar några av kvinnornas upplevelser av socialt stöd från en professionell. En del av deltagarna förklarade att de via en terapeut eller psykolog kunde bygga upp sig själv till en person mer lik den de var innan förhållandet. Med andra ord en hjälp som var central för att kunna bygga upp sitt jag igen.

Deltagare 5: Då fick jag gå till en psykolog och så hade vi liksom ett samtal. Så frågade den kvinnan mig om jag ville fortsätta gå hos henne och då svarade jag: Jag är ju okej, det finns säkert andra som behöver din hjälp mer. Hon godtog det svaret utan att ge mig behandling som jag känner att jag verkligen hade behövt. Jag känner att det inte ligger på en 20-årig ny traumatiserad tjej att kunna ta det ansvaret. Utan det borde ligga på de professionella som jobbar med den här typen av frågor, de borde också kunna se igenom det kan jag känna.

Några av kvinnorna var dock missnöjda med stödet, vilket citatet ovan exemplifierar. Deltagare 5 uttrycker sitt missnöje i det stora beslut hon fick ta trots hennes traumatiserade sinne. Hennes svar till psykologen visar på att hon i stunden förminskade sitt problem. Hennes självkänsla var låg och hon ville inte ta plats. En annan deltagare förklarar även hur hon kände sig sviken av myndigheter och den professionella hjälpen hon upplevt. Hon talar om att den skapade en stress genom att bl.a. försöka hitta jobb och bostad. Denna stress förklarar hon var en anledning till att hon gick tillbaka till mannen. Något som kan ha påverkat hennes förtroende till sig själv och bidragit till en upplevelse att känna sig misslyckad. En självkänsla som är så pass låg att kvinnan kan gå tillbaka till en våldsamt relation.

Deltagare 4: Man känner att det är ingen som förstår hur mycket det påverkar en på slutet och det är ju självvalt att du stannar kvar hos den här idioten. Då kan du ju inte sitta här och tycka synd om dig själv, skärp dig. Och kommentarer som så här: "Var glad att du inte dog", "Det var ju tur att du kom därifrån innan du totalt dödades" [...] Men sen har man ju sagt det till någon och så säger dom såhär: "Men snälla rara... du har väl inte varit i något krig heller, du kan ju inte ha fått posttraumatisk stress fattar du väl. Du har ju bara varit med någon jävla korkad man. Oh man bara: "Ah juste".

Citatet ovan exemplifierar att det under intervjuerna framkom att visst socialt "stöd" har upplevts som förminskande. Vissa sociala situationer har också bidragit till att kvinnorna har känt sig oförstådda. Flera kvinnor nämner att de har bemötts av oförståelse hos vissa människor.

Deltagare 8: Grejen är att så fort någon säger, alltså när man är i den där situationen, så upplever jag i alla fall att om någon säger något negativt om min

exman då tog jag honom i försvar. Jag har försvarat honom inför hela världen genom åren. Så därför var det jättebra att hon bara så så där att jag finns här för dig och du ska göra som du vill med allt i ditt liv.

En av kvinnorna förklarar att den här oförståelsen har lett till att hon tog mannen i försvar. Något som bidragit till att hon inte sökte stöd för sin situation. Detta går att koppla till den låga självkänsla som kvinnorna haft i situationen, vilket gör att man har svårt att hantera något som kan relateras till kritik (Nilsson & Waldemarson, 2016, s. 39). Kvinnorna har dock upplevt att de fått en bra hjälp när de bemötts med förståelse eller känt gemenskap.

Avslutningsvis går det konkludera att samtliga kvinnor berättade att det sociala stödet, med dess bekräftelse, har varit centralt i att hitta tillbaka till sig själv. Detta genom att få möjlighet att bygga upp sin självbild och självkänsla. Stödet har också fungerat som en bit av pusslet i själva lämnande-processen. Stödet som deltagarna belyst som det viktigaste går att koppla till det emotionella, instrumentella och informativa stödet som Tardy (1985) behandlar i sin teori. Framförallt det emotionella stöder som är kopplat till empati och kärlek. Detta då det har fått deltagarna att inse sitt värde, vilket förbättrar deras självbild och självkänsla. Även om stödet har varit hjälpsamt för samtliga kvinnor så upplevde dem det svårt att lämna, i flera fall på grund av en låg självkänsla och självbild.

7. Diskussion och slutsats

Syftet med denna studie var att införskaffa en djupare förståelse för hur en kvinna, som har levt i våldsam relation, upplever att hennes självbild och självkänsla har förändrats av den sociala kontext hon levt i. I kvinnans sociala kontext användes teorier angående makt och genus samt socialt stöd, för att se om och hur dessa kan relateras till hennes självbild och självkänsla. Av studiens resultat och analys går det konkludera att anledningarna till att en kvinna stannar kvar i en nära och våldsam relation kan bero på en mängd faktorer. Det är en oerhört utsatt och prekär situation som kvinnorna befinner sig i, vilken kräver förståelse av både omgivning och professionella.

Gällande självbild och självkänsla samt studiens första och andra forskningsfråga; Så har majoriteten av kvinnorna upplevt sig vara starka och värderat sig själva positivt innan förhållandets början. Samtliga kvinnor uppger att de har fått en negativt påverkad självbild och självkänsla under sina våldsamma förhållanden. Det upprepade våldet, förnekande bekräftelse och det asymmetriska rollövertagandet resulterade i att kvinnorna anpassar sig och lär sig leva

med våldet och misshandeln. Ofta såg sig deltagarna som skyldiga till mannens utfall och beteende. Kvinnornas negativa självkänsla bekräftar den negativa självbild hon har format av situationen. Något som försvårar en positiv förändring av självbilden. Vilket visar sig i berättelserna från kvinnorna, hur svårt det var att lämna. Att bygga upp och stärka sin självkänsla och självbild efter relationen, har varit en tidskrävande process för många av deltagarna och det finns fortfarande ärr kvar. Kvinnorna tycker om sig själva mer men kan ha svårt att lita på andra vilket kan leda till begränsningar i livet. Vissa av deltagarna behandlas än idag av professionella för att stärka sig själva.

Också kopplat till studiens andra forskningsfråga så har kvinnorna också upplevt ambivalenta känslor i förhållandet, både rädsla och kärlek inför misshandlaren. Andra känslor som upprepades var t.ex. rädsla, frustration, avsky, skam, hopp, ensamhet, hopplöshet, maktlöshet och osäkerhet. I samtliga förhållanden existerade en obalans gällande både krav och makt, kvinnorna var underordnade. Vilket går att relatera till ett genus-betingat maktperspektiv, i synnerhet på individ och strukturell/kulturell nivå. I de flesta fallen överfördes en normstyrd kvinnosyn i deltagarnas förhållanden av mannen. Det var ofta kvinnan som skulle sköta om vardagen; Diska, städa, ta hand om barn och laga mat. Hon skulle även ta hand om mannen, inte säga emot och vara empatisk. Vissa av kvinnorna blev också ofta kallade lösaktiga, skulle klä sig på ett "propert" sätt och skulle gärna hålla sig till hemmet. Bröt kvinnan mot sin "roll" möttes hon med hot eller förminskningar. Några av kvinnorna blev också "tillrättalagda" när de gjorde anspråk på en manlig norm, som att t.ex. vara driven. Något som påverkar självkänslan och skapar känslor av otillräcklighet eller oduglighet. Dessa normer återfinns kulturellt i samhället och internaliseras hos kvinnan när den överförs av mannen på en individnivå. Detta återfanns där både kvinnorna och männen hade svensk eller utländsk etnicitet, men var tydligast när mannen var av utländsk etnicitet. Rädslan för att bli lämnad och hoppet samt kämpandet för relationen, att allt kan bli bra, kan också relateras till den strukturella bilden om tvåsamhetsidealet i en genus-kontext.

Av studiens resultat, gällande studiens tredje forskningsfråga, framkom det att det sociala stödet har varit oerhört viktigt för samtliga kvinnor. Det var ofta en familjemedlem eller en nära bekant som gav dem bekräftelse, som till slut gjorde att de insåg att de var värdefulla och inte var orsaken till situationen. Den professionella hjälpen sågs som viktig för några av kvinnorna, med koppling till att återuppbygga sin självbild och självkänsla. Men det ska noteras att det var få kvinnor som själva såg sig som en "misshandlad kvinna" och därav inte sökte professionellt stöd. Av denna anledning anses det sociala stödet från närstående vara mycket betydande för

kvinnornas självkänsla och även som en viktig del i lämnandet och återuppbyggandet. Det ska också märkas att några av kvinnorna upplevde sig svikna och oförstådda av både professionella och sin sociala omgivning. Detta tyder på att kvinnorna kan vara i behov av ett individanpassat stöd och att det även finns mycket okunskap i samhället.

Resultatet av denna studie är relaterbart till de fynd som gjorts i Rhodes och Mckenzie's (1998) studie där även majoriteten av kvinnorna ansåg att stödet från en bekant ansågs mest hjälpsamt. Även det Ekström (2014) skriver angående att kvinnor väljer att söka hjälp i sin privata cirkel först, stämmer överens med denna studies resultat. Kvinnorna upplevde att de fått en hjälp som stärkte dem som person, när de mötts av förståelse eller har känt en gemenskap. Detta överensstämmer med tidigare forskning gällande socialt stöd, där man sett att självkänslan förbättras då en individ värderas utifrån sina egna erfarenheter och accepteras, oavsett svårigheter och brister (McNicholas, 2002).

I denna studie erhöles information om att det sociala stödet var viktigt för att bygga upp sig själv och var en faktor till lämnande-processen. Detta då kvinnorna som ljög om sin situation, eller avstod stöd också stannade kvar i relationen en längre tid. Rhodes och Mckenzie's (1998) studie visar på att stödet nödvändigtvis inte behöver leda till ett uppbrott av relationen. I dessa kvinnors fall var det som tillslut stärkte dem tillräckligt för att ta steget. Vissa av deltagarna återgick till relationen, men efter rätt typ av stöd och efter en läkande tid valde de att helt lämna. Det anses därav att vara en starkt självkänsla och självbild som för dessa kvinnor var vägen ut, i vilken ett socialt stöd spelade betydande roll.

Resultatet går till viss del också koppla till normaliseringsprocessen (Sinisalo & Hällen, 2018). Detta då samtliga deltagare anpassade sig till situationen och det eskalerande våldet. Detta speciellt i den deltagares fall där våld var normalt i familjehemmet. Flera av kvinnorna tog också på sig mannens värderingar och började tro att det var hon som var orsaken till problemet. Även isolationen som benämns i normaliseringsprocess gick att skåda hos deltagarna. De flesta av deltagarna blev begränsade vad det gällde sina sociala kontakter. Detta kan ha varit en bidragande faktor till att några av deltagarna fortsatte i sina tankar om våldet som sprunget ur t.ex. kärlek. Med andra ord saknas det en motbild av situationen.

Enander och Holmberg (2008) förklarar i sin studie att de flesta kvinnor inte inser att de är misshandlade, det är först efter uppbrottet detta realiserar. Detta går att koppla till flera av våra deltagares upplevelser eftersom denna insikt uppkom efter de lämnat mannen. Även Enander och Holmbergs (2008) teori angående motstånd som en form av meta-anpassning är ett

intressant fenomen. Flera av kvinnorna försökte göra motstånd på olika sätt genom att t.ex. säga ifrån, slå tillbaka eller rationaliseringar, vilket kan ha fungerat som en form av upplevd kontroll hos kvinnan. Och därav hämmat processen att lämna.

Styrkan med denna studie har varit att kunna relatera självbild och självkänsla till kvinnornas olika sociala kontexter, kopplat till både makt och socialt stöd. Detta har bidragit med kunskap gällande kvinnornas upplevelser och den påverkan det har haft på just självkänslan och självbilden. Att återspegla en bild av hur mycket en våldsam man kan förgöra en kvinnas ”jag” och vad de har upplevt som viktigt för att återfå sig själv. En av studiens svagheter är dock det relativt låga antalet deltagare, vilket gör att resultatet inte kan generaliseras. Detta var dock inte syftet med studien, utan istället att återge en fördjupad kunskap om dessa utsatta kvinnors självbild och självkänsla. För att få en komplett bild av vad som gör att en kvinna väljer att stanna i en våldsam relation kräver också att fler faktorer undersöks.

Vad denna studie har bidragit med till tidigare forskning är just en djupare förståelse för hur dessa kvinnor upplever att deras självbild och självkänsla har försämrats, i deras olika sociala kontexter. Detta är viktigt då självbild och självkänsla är centralt för hur vi samspelar med andra och tolkar situationer. Kvinnornas upplevelser pekar också på att det kan vara en bidragande faktor till att en kvinna inte lämnar en våldsam man. Studien bidrar också med en kunskap angående hur det sociala stödet kan påverka både självkänslan och självbilden i en positiv riktning. Studien styrker också tidigare forskning om asymmetriskt rollövertagande och visar på hur rollövertagandet kan påverka självbilden i längden för utsatta kvinnor.

Förslagsvis kan framtida forskning rikta in sig på att undersöka kvinnors specifika upplevelser av professionellt stöd. Då det framkom att vissa deltagare i denna studie känt sig svikna eller pressade av myndigheter och psykologer. Att då undersöka erfarenheter kring detta kan hjälpa att få en tydligare bild av vad som behöver göras för att kunna ge en bättre hjälp till utsatta kvinnor.

Referenser

- Angelöw, B., Jonsson, T. & Stier, J. (2015). *Introduktion till socialpsykologi*. (3:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga Metoder*. (3:e uppl.). Stockholm: Liber AB.
- Carver, C. S., Scheier, M. F., & Weintraub, J. K. (1989). *Assessing coping strategies: a theoretically based approach*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(2), ss.267-283.
- Cohen, S. & Wills, T., (1985). *Stress, social support, and the buffering hypothesis*. *Psychological Bulletin*, 98(2), ss. 310-357.
- Edwards, K. M., Gidycz, C. A. & Murphy, M. J. (2010). *College Women's Stay/Leave Decisions in Abusive Dating Relationships: A Prospective Analysis of an Expanded Investment Model*. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(7), ss. 1446-1462.
- Ekström, V. (2014). *Violence against women: social services support during legal proceedings*. *European Journal of Social Work*, 18(5), ss. 661-674.
- Enander, V. & Holmberg, C. (2008). *Why Does She Leave? The Leaving Process(es) of Battered Women*. *Health Care for Women International*, 29(3), ss. 200-226.
- Estrellado, A. & Loh, J. (2014). *Factors Associated With Battered Filipino Women's Decision to Stay in or Leave an Abusive Relationship*. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(4), ss. 575-592.
- Forte, J. A., Franks, D. D., Forte, J. A. & Rigsby, D. (1996). *Asymmetrical Role-Taking: Comparing Battered and Nonbattered Women*. *Social Work*, 41(1), ss. 59-73.
- Gharaibeh, M. & Oweis, A. (2009). *Why Do Jordanian Women Stay in an Abusive Relationship: Implications for Health and Social Well-Being*. *Journal of Nursing Scholarship*, 41(4), ss. 376-384.
- Giddens, A. & Sutton, P. (2014). *Sociologi*. (5:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Hirdman, Y. (1988). *Genussystemet-reflexioner kring kvinnors sociala underordning*. *Kvinnovetenskapligtidskrift*, 3, ss. 49-63.
- Hirdman, Y. (2003). *Genus: Om Det Stabila Föränderliga Former*. (2:a uppl.). Malmö: Liber.
- Holmberg, C., 1993. *Det kallas kärlek*. (1:a uppl.). Göteborg: Anamma.
- Johansson, T. & Lalander, P. (2018). *Vardagslivets socialpsykologi*. (3:e uppl.) Stockholm: Liber.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den Kvalitativa Forskningsintervjun*. (2:a uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Lerner, C. F. & Kennedy, L. T. (2000). *Stay-Leave Decision Making in Battered Women: Trauma, Coping and Self-Efficacy*. *Cognitive Therapy and Research* 24(2), ss. 215-232
- McNicholas, S. (2002). *Social Support and Positive Health Practices*. *Western Journal of Nursing Research*, 24(7), ss.772-787.

- Mead, G. H. (1976). *Medvetandet, jaget och samhället från socialbehavioristisk ståndpunkt*. Lund: Argos.
- NCK (2020a). *Kostnader för mäns våld mot kvinnor*. <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/valdets-kostnader/> [2020-12-29]
- NCK (2020b). *Våld i nära relationer*. <https://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nara-relationer> [2020-12-29]
- Nilsson, B. & Waldemarson, A. (2016). *Kommunikation: samspel mellan människor*. (4:e uppl.). Johanneshov: MTM.
- Nilsson, B. (2018). *Relationer*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilsson, B. (2015). *Socialpsykologi: Teorier och tillämpning*. Stockholm: Liber.
- Prosman, G., Lo Fo Wong, S. & Lagro-Janssen, A. (2014). *Why abused women do not seek professional help: a qualitative study*. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 28(1), ss.3-11.
- Rhodes, N. & McKenzie, E. (1998). *Why do battered women stay?* *Aggression and Violent Behavior*, 3(4), ss .391-406.
- Risman, B. (2004). *Gender As a Social Structure*. *Gender & Society*, 18(4), ss.429-450.
- Roks (u.å.). *Varför stannar hon*. <https://www.roks.se/har-finns-kunskap/varfor-stannar-hon> [2020-12-29]
- Sinisalo, E. & Hällén, M. L. (2018). *Våld i nära relationer: socialt arbete i forskning, teori och praktik*. Stockholm: Liber.
- Socialdepartementet (2015). *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck* (SOU 2015:55). Stockholm: Socialdepartementet.
- Socialstyrelsen (2019). *Plan för utökad samverkan för förbättrad upptäckt av våld i nära relationer*. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-5-24.pdf>
- Socialstyrelsen (2006). *Kostnader för våld mot kvinnor: en samhällsekonomisk analys*. Stockholm: Socialstyrelsen. https://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/visa/711/2006-131-34_rev.pdf
- Tardy, C. H. (1985). *Social support measurement*. *American Journal of Community Psychology*, 13(2), ss. 187-202.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa Intervjuer*. (4:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Unizon (2020). *Årsstatistik*. <https://unizon.se/om-unizon/statistik> [2020-12-29]
- Waldemarson, A. (2011). *Bekräftelse och feedback*. I A. Kazemi, (red), *Välbefinnande i arbetslivet: Socialpsykologiska perspektiv*. Lund: Studentlitteratur, ss. 139-156.

Bilaga A – Informationsbrev

Hej!

Vi är två kvinnliga studenter som läser vår sista termin på det socialpsykologiska programmet genom Högskolan i Skövde. Nu arbetar vi med att skriva vår C-uppsats för att kunna ta kandidatexamen inom socialpsykologi. Till vår uppsats har vi valt ett mycket samhällsviktigt problem, Våld i nära relationer. Vi har valt att studera de komplicerade orsakerna till varför en kvinna väljer att stanna kvar i en relation där hon blir misshandlad av en man, psykiskt eller fysiskt. Detta är ett komplicerat problem som kräver mer förståelse och empati för att hitta lösningar kring. Tyvärr finns det idag ett stort antal kvinnor i Sverige som utsätts för våld i sin relation. Det finns också ett högt uppskattat mörkertal. Det är ett allvarligt problem som kan drabba den utsatta på många sätt. Det är en fråga som berör och är viktig att studera.

Vi skulle vara oerhört tacksamma ifall Du har möjlighet att ställa upp på en intervju med oss då det skulle bidra med en bättre förståelse inom området. Deltagandet är helt anonymt och all information kommer att hanteras med största möjliga sekretess och enbart till studiens syfte. Du har också möjlighet att när som helst välja att avbryta din medverkan.

Intervjun kommer genomföras enskilt med en av oss som ställer frågor utifrån olika teman. Under intervjun har du en möjlighet att tala fritt utifrån dina egna erfarenheter. Det finns inga svar som är rätt eller fel. Vi är intresserade av dina upplevelser och synpunkter. Du har möjlighet att genomföra intervjun över telefon, videosamtal eller fysiskt. Vid fysiskt möte vidtas åtgärder gällande pågående pandemi. Valet är helt ditt. Du får också ta del av studiens resultat om så önskas.

Din medverkan kommer att vara betydelsefull för att skapa en ökad förståelse om detta allvarliga problem. Ifall du har några funderingar så är det bara att kontakta oss.

Vi hoppas att Du vill delta i vår studie och ser fram emot att få träffa dig!

Sharmeen Ahmed

Natalie Koutcho

Bilaga B – Samtyckesblankett

Genom att skriva under detta dokument bekräftar du ditt samtycke till att delta i vår studie där vi undersöker anledningar till att en kvinna stannar i en våldsam relation med en man. Läs igenom punkterna nedan och skriv sedan under med din namnteckning längst ned.

Medgivande

- Jag har tagit del av informationen angående studien och är medveten om hur den kommer att utföras samt hur lång tid den tar att utföra.
- Jag har fått möjlighet att ställa eventuella frågor angående studien innan den utförts, samt fått svar på mina funderingar.
- Jag är fullt medveten om att jag som deltagare kommer att delta i intervjuer där mina svar kommer att spelas in.
- Jag deltar frivilligt i studien och har blivit informerad om varför jag valts ut samt syftet med studien.
- Jag är medveten om att mitt deltagande är anonymt och att personlig information, såsom namn och andra personliga uppgifter, inte kommer att offentliggöras.
- Jag är medveten om att jag när som helst får avbryta mitt deltagande samt att ingen delgiven information i detta fall kommer att användas.
- Jag är medveten om att mina ord och den informationen jag återger ska anonymiseras och kan komma att citeras i studiens slutpublikation.

Härmed intygar jag att jag tagit del av och godkänt ovanstående information och krav.

Ort och datum:

Underskrift:

Namnförtydligande:

Forskarens underskrift:

Namnförtydligande: Natalie & Sharmeen

Handledare: Zaira Jagudina

Examinator: Magnus Jansson

Bilaga C – Intervjuguide

Inledningsfrågor

1. Hur gammal är du?
2. Vad har du för utbildning?
3. Kan du berätta hur förhållandet startade? Varför valde du att inleda relationen (förälskelse, kärlek, vänskap eller nöd)?
4. Hur länge varade ert förhållande?
5. Hur längesen var det förhållandet tog slut?

Temafrågor

Makt och påverkan

1. Kan du berätta lite om vad det är du har varit utsatt för och hur det började?
2. Hur skulle du beskriva våldet i relationen?
Följdfråga: Förändrades våldet under förhållandet, på vilket sätt?
3. Hur såg du på din partner under förhållandet?
4. Vad tänkte du när han utsatte dig för våldet?
5. På vilket sätt kände du dig i relationen?
6. Vad gjorde våldet med din känsla inför relationen?
7. På vilka sätt hanterade du våldet som du utsattes för?
8. Vilka krav hade ni på varandra i förhållandet (gällande t.ex. social kontakt, vardagssysslor, ekonomi, ansvar osv.) och hur förhöll du dig till dem?
9. Vad upplevde du att mannen var missnöjd och nöjd med hos dig?

Socialt stöd

1. Fick du stöd av någon bekant, vän eller släkting när du upplevde situationen som jobbig? Hur hjälpte personen dig?
Följdfråga: Hur upplevde du att stödet du fick påverkade dig?
2. Sökte du någon gång hjälp hos någon professionell?
Följdfråga: Vad fick dig att ta det här steget / varför inte?
Följdfråga: Hur tyckte du att den här hjälpen påverkade dig?
3. Fanns det någon person du inte berättade för, eller något som du valde att inte berätta?
Följdfråga: Vad var anledningen till det?

Självbild och självkänsla

1. Hur skulle du beskriva dig själv som person innan du träffade mannen?
2. Hur skulle du beskriva dig själv som person under förhållandet?
3. Hur skulle du beskriva dig själv som person idag?
4. Hur kände du att situationerna i förhållandet formade din roll som kvinna i relationen?
5. Hur påverkade stödet (eller avsaknaden av stödet) känslan av vem du var (Stark/Svag)? Vad upplevde du för känslor (Hopp/Ledsen)?

Avslutande frågor

1. Är det något som du anser att vi har missat? Är det något som du vill tillägga?